

پایش ملی محیط کسب و کار ایران تابستان ۱۴۰۴

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی و پایش اصل ۴۴

(دوره سی و ششم)

آبان ۱۴۰۴

فهرست مطالب

۳	مقدمه.....
۴	چکیده نتایج.....
۵	بخش اول: روش‌شناسی گزارش.....
۵	معرفی مؤلفه‌های طرح پایش .....
۹	طرح نمونه‌گیری .....
۱۵	محاسبه شاخص کل محیط کسب‌وکار.....
۱۶	آشنایی با نظریه عمومی کار آفرینی شین.....
۱۷	بخش دوم: جداول آماری، نمودارها و تحلیل آماری.....
۱۷	شاخص ملی محیط کسب‌وکار.....
۱۸	شاخص بخشی محیط کسب‌وکار.....
۲۱	شاخص استانی محیط کسب‌وکار.....
۲۶	شاخص محیط کسب‌وکار بر اساس رشته فعالیت اقتصادی.....
۲۹	شاخص محیط کسب‌وکار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و اتاق‌ها.....
۳۱	شاخص ملی محیط کسب‌وکار بر اساس مدل کار آفرینی شین.....
۳۳	شاخص محیط کسب‌وکار بر اساس تعداد کارکنان بنگاه‌های اقتصادی .....
۳۴	شاخص محیط کسب‌وکار بر اساس سابقه فعالیت بنگاه‌های اقتصادی .....
۳۵	شاخص محیط کسب و کار بر اساس شرکت‌های دانش بنیان .....
۳۷	شاخص محیط کسب و کار بر اساس ظرفیت تولید بنگاه‌های اقتصادی.....
۳۸	برخی اقدامات انجام شده به منظور رفع موانع کسب و کار.....

عنوان: طرح پایش محیط کسب و کار ایران تابستان ۱۴۰۴

تاریخ انتشار: آبان ۱۴۰۴ شماره گزارش: دوره سی و ششم / RC-1404-CSM-S1-1137

صاحب انتشار: اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

تهیه و تنظیم: مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی و پایش اصل ۴۴

ملاحظات: الف- حقوق معنوی اثر متعلق به پدیدآورندگان و حقوق مادی آن، به مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران تعلق دارد و استفاده از آن با ذکر ماخذ بلامانع خواهد بود.

ب- مطالب این گزارش لزوماً بیانگر نظر رسمی مرکز پژوهش‌های اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران نمی‌باشد.

مقدمه

محیط کسب و کار به مجموعه عواملی گفته می‌شود که بر عملکرد یا اداره بنگاه‌های اقتصادی مؤثر هستند اما تقریباً خارج از کنترل مدیران بنگاه‌ها قرار دارند؛ عواملی نظیر قوانین و مقررات، میزان بارندگی، فرهنگ کاری در یک منطقه و ... که در کشورها و مناطق جغرافیایی گوناگون، در هر رشته کاری و نیز در طول زمان متفاوت هستند. امروزه، بهبود محیط کسب و کار یکی از مهمترین راهبردهای توسعه اقتصادی هر کشور به شمار می‌رود و علاوه بر آن هرچه محیط کسب و کار یک کشور شرایط بهتری داشته باشد، بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینی بیشتر و هر چه بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینی در جامعه‌ای بیشتر باشد، عملکرد اقتصاد آن کشور و خلق ارزش و ثروت در آن جامعه نیز بیشتر می‌شود. با این حال بهبود محیط کسب و کار، نیازمند برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری مطلوب است، که دستیابی به این مهم نیازمند وجود فرایندی مستمر برای پایش و سنجش وضعیت محیط کسب و کار هر کشور است.

در همین راستا و در سال ۱۳۹۰، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار را تصویب کردند. به موجب ماده ۴ این قانون: اتاق‌ها موظفند به منظور اطلاع سیاست‌گذاران از وضعیت محیط کسب و کار در کشور، شاخص‌های ملی محیط کسب و کار در ایران را تدوین و به‌طور سالانه و فصلی حسب مورد به تفکیک استان‌ها، بخش‌ها و فعالیت‌های اقتصادی، سنجش و اعلام نمایند. اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران در قالب اجرای یک طرح پژوهشی در سال ۱۳۹۴، نسبت به شناسایی و معرفی شاخص‌های ملی پایش محیط کسب و کار اقدام نمود و اجرای طرح ملی پایش محیط کسب و کار را در اواخر سال ۱۳۹۵ با همکاری اتاق‌های تعاون و اصناف ایران در دستور کار خود قرار داد.

گزارش حاضر، سی و ششمین گزارش فصلی است که اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران با رویکرد تلفیق داده‌های پیمایشی با داده‌های آماری بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین^۱ ارائه نموده است. در این گزارش، داده‌های پیمایشی حاصل از ادراک سنجی از وضعیت مؤلفه‌های محیط کسب و کار کشور در تابستان ۱۴۰۴، ۳۱۰۰ فعال اقتصادی زیرمجموعه سه اتاق و با استفاده از روش تکمیل پرسشنامه الکترونیکی (CAWI^۲) و همچنین آمارگیری تلفنی با کمک رایانه (CATI^۳) صورت گرفته است و داده‌های آماری نیز از منابع آماری رسمی کشور تهیه و مورد استفاده قرار گرفته‌اند.

امید است نتایج این طرح بتواند نقشه راه روشنی برای برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در جهت بهبود محیط کسب و کار کشور فراهم آورد.

شایان ذکر است به دلیل شیوع ویروس کرونا در کشور از اسفند ماه سال ۹۸، شاخص ملی محیط کسب و کار با احتساب اثر کرونا به عنوان یکی از موانع کسب و کار محاسبه شده است و در پاییز ۱۴۰۱، به دلیل کاهش اثرگذاری شاخص مذکور در محیط کسب و کار، از محاسبات حذف شده است.

1. Schein
2. Computer Assisted Web Interviewing
3. Computer Assisted Telephone Interviewing

چکیده نتایج (تابستان ۱۴۰۴)

بر اساس نتایج حاصل از پایش ملی محیط کسب و کار ایران در تابستان ۱۴۰۴، ۶/۰۹ (نمره بدترین ارزیابی ۱۰ است) محاسبه شده که نامساعدتر از وضعیت این شاخص در ارزیابی فصل گذشته (بهار ۱۴۰۴ با میانگین ۵/۹۵) است.

در تابستان ۱۴۰۴ فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده در این پایش، به ترتیب سه مؤلفه ۱- غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات ۲- دشواری تأمین مالی از بانک‌ها و ۳- بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار را نامناسب‌ترین مؤلفه‌های محیط کسب و کار کشور نسبت به سایر مؤلفه‌ها ارزیابی نموده‌اند.

بر اساس یافته‌های این طرح در تابستان ۱۴۰۴ استان‌های خراسان رضوی، اصفهان و البرز به ترتیب دارای مساعدترین وضعیت محیط کسب و کار نسبت به سایر استان‌ها ارزیابی شده‌اند.

بر اساس یافته‌های طرح، میانگین ظرفیت فعالیت (واقعی) بنگاه‌های اقتصادی شرکت‌کننده در فصل تابستان ۱۴۰۴ معادل ۳۸/۷۷ درصد بوده است که نسبت به بهار ۱۴۰۴ (۴۰/۰۹ درصد) کاهش ۱/۳۲ درصدی داشته است.

بر اساس نتایج این پایش در تابستان ۱۴۰۴، وضعیت محیط کسب و کار در بخش کشاورزی (۶/۱۶) در مقایسه با بخش‌های صنعت (۶/۰۳) و خدمات (۵/۹۷) نامناسب‌تر ارزیابی شده است.

در بین رشته فعالیت‌های اقتصادی برحسب طبقه‌بندی استاندارد ISIC.rev4، رشته ۱- آموزش، ۲- خدمات مربوط به تأمین جا و غذا و ۳- آب رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه دارای بهترین وضعیت محیط کسب و کار و رشته فعالیت‌های ۱- املاک و مستغلات ۲- استخراج معدن و ۳- ساختمان، بدترین وضعیت محیط کسب و کار را در مقایسه با سایر رشته فعالیت‌های اقتصادی در کشور داشته‌اند.

بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین، شاخص ملی محیط کسب و کار ایران در تابستان ۱۴۰۴، عدد ۶/۲۸ (عدد ۱۰ بدترین ارزیابی است) به دست آمده است که به صورت جزئی نامناسب‌تر از وضعیت این شاخص در ارزیابی فصل گذشته (بهار ۱۴۰۴ با میانگین ۶/۱۳) است. میانگین ارزیابی محیط اقتصادی عدد ۶/۸۰ است که در ارزیابی فصل گذشته عدد ۶/۶۴ حاصل شده بود و میانگین ارزیابی محیط نهادی عدد ۵/۸۶ است که در فصل گذشته عدد ۵/۷۲ ارزیابی شده بود. بر این اساس، محیط قانونی و حقوقی با عدد ۵/۶۴ و محیط مالی با عدد ۸/۲۸ به ترتیب مساعدترین و نامساعدترین محیط‌ها بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین بوده‌اند. لازم به ذکر است که شاخص شین به دلیل در نظر گرفتن وزن عوامل مختلف در محاسبه، از دقت بیشتری نسبت به شاخص کل کشور برخوردار است.

در ادامه گزارش، روش‌شناسی انجام پایش، جداول و نمودارهای آماری به همراه تحلیل نتایج به طور مبسوط شرح داده شده است.

بخش اول: روش‌شناسی گزارش

مطابق با ماده ۴ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار، اتاق‌ها موظف هستند به منظور اطلاع سیاست‌گذاران از وضعیت محیط کسب و کار در کشور، شاخص‌های ملی محیط کسب و کار در ایران را تدوین و به‌طور سالانه و فصلی حسب مورد به تفکیک استان‌ها، بخش‌ها و فعالیت‌های اقتصادی، سنجش و اعلام نمایند. مطابق با همین مأموریت، مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران با همکاری اتاق‌های اصناف و تعاون ایران اقدام به برنامه‌ریزی برای جمع‌آوری اطلاعات و محاسبه شاخص ملی محیط کسب و کار ایران بر اساس ۷۰ مؤلفه پیمایشی و آماری کرده است که مولفه‌ها از نتایج اجرای طرح مطالعاتی در همین خصوص به‌دست آمده‌اند. اطلاعات ۲۸ مؤلفه پیمایشی از روش تکمیل پرسشنامه با همکاری فعالان اقتصادی (تعیین شده با روش‌های نمونه‌گیری) به‌دست می‌آید و برای کسب اطلاع درمورد ۴۲ مؤلفه آماری از منابع اطلاعاتی و آمار رسمی کشور که تا زمان انتشار نشریه به‌روزرسانی می‌شوند، استفاده می‌شود و در نهایت، شاخص‌های ملی پایش محیط کسب و کار ایران به تفکیک ملی، استان، بخش‌های عمده و رشته فعالیت‌های اقتصادی محاسبه شده‌اند.

معرفی مؤلفه‌های طرح پایش

مطابق مدل ارائه شده برای محاسبه شاخص محیط کسب و کار در ایران، شاخص ملی محیط کسب و کار از طریق انجام محاسبات بر روی ۷۰ نماگر که شامل ۲۸ مؤلفه پیمایشی و ۴۲ مؤلفه آماری که از عوامل مختلف و قابل احصای مؤثر بر اداره واحدهای تولیدی در ایران معرفی شده است، حاصل می‌شود. قابل ذکر است مؤلفه‌های پیمایشی و آماری مورد استفاده در محاسبه فضای کسب و کار کشور به صورت زیر تعریف شده‌اند:

الف: مؤلفه‌های پیمایشی:

۱. نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۲. برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۳. بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۴. بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
۵. غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۶. رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۷. تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌رغبتی به خرید محصولات ایرانی
۸. تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۹. وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
۱۰. رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات

۱۱. دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۱۲. فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۱۳. ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۱۴. ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۱۵. وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار
۱۶. ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۱۷. عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۱۸. فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۱۹. دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۲۰. کارگری عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۲۱. کمبود تقاضا در بازار
۲۲. کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۲۳. کمبود نیروی کار ماهر
۲۴. محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۲۵. محدودیت دسترسی به آب
۲۶. محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)
۲۷. فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۲۸. موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب‌وکار در دستگاه‌های اجرایی

ب. مؤلفه‌های آماری:

محیط نهادی

۱. نماگر ۱. محیط سیاسی (تأثیر عوامل سیاسی - امنیتی بر اداره بنگاه‌ها)
  - ۱-۱. تعداد مطبوعات دارای مجوز و فعال (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)
  - ۲-۱. تعداد سرقت (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)
  - ۳-۱. تعداد سازمان‌های مردم‌نهاد (سمن) - (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

نماگر ۲. محیط علمی - آموزشی (مهارت و تحصیلات نیروی انسانی)

۲.۱- دانش آموخته‌های مراکز فنی حرفه‌ای (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۲.۲- تعداد دانش آموخته‌های دانشگاهی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۲.۳- نرخ باسوادی ۶ ساله و بالاتر

۲.۴- تعداد دانش‌آموزان به ازای هر کلاس

نماگر ۳. محیط فرهنگی (فرهنگ، رضایت‌مندی و فرهیختگی نیروی انسانی)

۳.۱- تعداد صندلی‌های سینما (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۳.۲- تعداد فرهنگ‌سراها و کتابخانه‌های عمومی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۳.۳- تعداد عناوین کتاب‌های منتشر شده در استان (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۳.۴- تعداد خواسته‌های بازگشت به کار در هیأت‌های تشخیص دعاوی کار نسبت به کل شاغلان استان

نماگر ۴. فناوری و نوآوری

۴.۱- شاخص استانی فناوری اطلاعات

۴.۲- تعداد کاربران اینترنت (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۴.۳- تعداد شرکت‌های دانش‌بنیان (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

نماگر ۵. محیط قانونی و حقوقی (حاکمیت قانون، تضمین‌های حقوق مالکیت و عملکرد دادگستری)

۵.۱- نرخ رسیدگی به پرونده‌های قضایی (درصد از ورودی)

۵.۲- امتیاز قضایی و اداری (تخصیصی گزارش‌های عملکرد استانی قوه قضائیه)

۵.۳- میانگین زمان رسیدگی به هر پرونده ورودی (روز)

۵.۴- تعداد پرونده‌های مطالبه طلب (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

نماگر ۶. ساختار و عملکرد دولت

۶.۱- تعداد کارمندان دستگاه‌های دولتی و حکومتی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۶.۲- پرداخت‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (عملکرد بودجه عمرانی)

محیط اقتصادی

نماگر ۷. محیط کلان (ثبات اقتصاد کلان، ساختارهای اشتغال)

۷.۱- شاخص تورم مصرف کننده

۷.۲- شاخص تورم تولیدکننده

۷.۳- نرخ مشارکت نیروی انسانی (درصد)

۷.۴- نرخ بیکاری (درصد)

۷.۵- ارزش صادرات غیرنفتی استان (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۷.۶- نرخ رشد منطقه‌ای (درصد)

نماگر ۸. محیط مالی (تأمین مالی)

۸.۱- سرانه مانده تسهیلات اعطایی

نماگر ۹. محیط جغرافیایی (زیرساخت‌ها، ظرفیت‌های اقلیمی و استانی)

۹.۱- متوسط بارندگی سالانه استان (میلی متر)

۹.۲- تعداد هتل‌های ۴ و ۵ ستاره

۹.۳- تعداد تخت بیمارستانی فعال (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۹.۴- طول راه‌های بین شهری (کیلومتر به ازای هر کیلومتر مربع مساحت)

۹.۵- تعداد انبار و سردخانه (به نسبت مساحت استان)

۹.۶- مساحت مراتع خوب (به نسبت مساحت استان)

۹.۷- ضریب نفوذ بیمه (درصد)

۹.۸- فاصله مرکز استان تا بندر تجاری (آبی) و فعال بین المللی (کیلومتر)

۹.۹- طول راه آهن به مساحت استان (کیلومتر به ازای هر کیلومتر مربع)

۹.۱۰- درصد روستاهای گازرسانی شده از کل روستاهای استان

نماگر ۱۰. ساختار تولید (انحصار، خوشه‌ها، وابستگی به مواد اولیه)

۱۰.۱- تعداد بهره‌برداران کشاورزی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۱۰.۲- درصد مساحت کشت آبی از کل مساحت زیر کشت

۱۰.۳- تعداد معادن در حال بهره‌برداری (به نسبت مساحت استان)

۱۰.۴- تعداد کارگاه‌های صنعتی فعال (به نسبت مساحت استان)

۱۰.۵- سرانه مساحت پروانه‌های ساختمانی صادره در نقاط شهری

لازم به ذکر است که عناوین برخی مولفه‌های آماری با همکاری دستگاه‌های اجرایی ذیربط اصلاح و یا جایگزین شده‌اند.

طرح نمونه‌گیری

از آنجا که استخراج، انتشار داده‌ها و ارائه نتایج حاصل، در سطح متغیرها، اپتیمم شده است و برای اینکه محاسبات از مبنای دقیق آماری برخوردار باشد لذا انتخاب نمونه‌ها (فعالان اقتصادی) بر مبنای طرح نمونه‌گیری است که در ذیل به آن اشاره می‌شود.

هدف کلی:

هدف کلی از این طرح، شناخت وضعیت جاری محیط کسب و کار در ایران و تغییرات آن به صورت فصلی و سالانه است. این هدف از طریق موارد زیر به دست می‌آید:

۱. برآورد فصلی و سالانه شاخص ملی محیط کسب و کار در ایران
۲. برآورد فصلی و سالانه شاخص استانی محیط کسب و کار در ایران
۳. برآورد تغییرات فصلی شاخص محیط کسب و کار در سطح ملی و استانی
۴. برآورد ملی فصلی و سالانه شاخص ملی محیط کسب و کار در ایران در سطح بخش‌های عمده اقتصادی (خدمات، صنعت و کشاورزی)
۵. برآورد ملی فصلی و سالانه شاخص ملی محیط کسب و کار در ایران در سطح فعالیت‌های اصلی اقتصادی (ISIC^۶)

جامعه هدف

مجموعه واحدهایی که طبق تعریف شامل اعضای فعال اتاق‌های بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران، اصناف و تعاون هستند، جامعه هدف طرح را تشکیل می‌دهند. بنابراین اعضای غیرفعال و اعضای که عضو سه اتاق نیستند را پوشش نمی‌دهد.

جامعه آمارگیری

جامعه آمارگیری با حذف اعضای غیر فعال سه اتاق از چارچوب آماری به دست می‌آید.

واحد آماری

واحد آماری، مدیر یک واحد از سه اتاق کشور می‌باشد که در بانک اطلاعاتی سه اتاق ثبت شده است و فعال است.

زمان آماری

زمان آماری برای تکمیل سؤالات پرسشنامه، وضعیت محیط کسب و کار در فصل تابستان سال ۱۴۰۴ است.

زمان آمارگیری

زمان آمارگیری شهریور و مهر ماه ۱۴۰۴ بوده است.

روش آمارگیری

به صورت نمونه‌گیری برای مؤلفه‌های پیمایشی و جمع‌آوری داده از منابع رسمی برای مؤلفه‌های آماری است.

روش جمع‌آوری اطلاعات

اطلاعات مورد نیاز این طرح به ۲ روش به دست می‌آید. برای مؤلفه‌های پیمایشی به صورت آمارگیری الکترونیکی و تکمیل پرسشنامه از طریق سامانه اینترنتی توسط واحدهای انتخاب شده در طرح نمونه‌گیری است و برای مؤلفه‌های آماری از روش جمع‌آوری داده‌ها از مراجع رسمی کشور است.

سطح ارائه برآورد

برآوردها بر اساس اهداف طرح به صورت ملی و استانی هستند.

پارامتر مورد نظر

پارامترهای مورد نظر شامل میانگین وزنی شاخص محیط کسب کار در ایران است.

چارچوب نمونه‌گیری

چارچوب نمونه‌گیری، اعضای فعال سه اتاق هستند.

واحد نمونه‌گیری

واحد نمونه‌گیری واحدهای فعال سه اتاق هستند.

روش نمونه‌گیری

روش نمونه‌گیری، طبقه‌بندی دو مرحله‌ای شده است که واحد نمونه‌گیری مرحله‌ی اول، استان‌ها و واحد نمونه‌گیری مرحله‌ی دوم، براساس بخش عمده اقتصادی است.

در این طرح، علاوه بر برآورد سطوح، برآورد تغییرات نیز مورد نظر است، از این رو از روش نمونه‌گیری چرخشی استفاده می‌شود. نمونه‌گیری چرخشی با ثابت نگه‌داشتن بخشی از واحدهای نمونه بین دو فصل آمارگیری و تغییر بقیه‌ی واحدها، به بهترین نحو، امکان برآورد سطوح و تغییرات را فراهم می‌کند. انجام بهینه‌ی نمونه‌گیری چرخشی، مستلزم به‌کارگیری

نمونه‌ی کلیدی^۵ است. منظور از نمونه‌ی کلیدی، نمونه‌ای است که می‌توان از آن برای تأمین نیازهای چند آمارگیری یا چند دوره از یک آمارگیری، زیرنمونه‌هایی انتخاب کرد. در آمارگیری‌های ادواری، استفاده از نمونه‌ی شاخص ضمن صرفه‌ی اقتصادی، امکان کنترل بهتر عملیات اجرایی و هم‌پوشانی نمونه‌ها در دوره‌های مختلف آمارگیری را فراهم می‌کند.

چارچوب و طراحی نمونه‌ی شاخص

چارچوب نمونه‌گیری مرحله‌ی اول در این طرح، استان‌ها براساس سهم از GDP کشور است که واحدهای نمونه‌گیری مرحله‌ی اول را شامل می‌شود.

چارچوب نمونه‌گیری مرحله‌ی دوم، فهرستی از نام و نشانی، بخش عمده اقتصادی و نام اتاق فعالان اقتصادی از نمونه‌ی شاخص است. روش ساخت این چارچوب، در اتاق‌ها (بازرگانی، تعاون و اصناف) متفاوت از یکدیگر است.

در اتاق بازرگانی، برای ساخت این چارچوب، پیش از اجرای طرح، فعالان اقتصادی در یک محدوده‌ی جغرافیایی مشخص، با استفاده از آمارگیری تلفنی بهنگام می‌شوند. فعالان اقتصادی جدید معرفی شده در هر سال، بر اساس ثبت کارت بازرگانی جدید در ماه‌های انتهایی سال قبل، انتخاب می‌شوند. در اتاق اصناف و تعاون، چارچوب نمونه‌گیری همانند روش قبل است با این تفاوت که فرآیند بهنگام‌سازی آن دو سال یکبار است.

الگوی چرخش

با توجه به اهداف طرح، الگوی چرخش انتخابی برای این طرح، یک الگوی ۲-۲-۲ است، یعنی طی دوره‌ی نمونه‌ی کلیدی از هر فعال اقتصادی نمونه، حداکثر چهار بار آمارگیری به عمل می‌آید، به این ترتیب که فعال اقتصادی، دو فصل متوالی در نمونه است، سپس به طور موقت برای دو فصل متوالی از نمونه خارج می‌شود، بعد مجدداً برای دو فصل متوالی به نمونه باز می‌گردد و پس از آن تا انتهای سال‌های مربوط به دوره نمونه کلیدی از نمونه خارج می‌شود. در هر فصل، از چهار گروه چرخش که هر یک از سه گروه فعال اقتصادی (بازرگانی، تعاون و اصناف)، آمارگیری می‌شود:

۱- گروهی که برای اولین بار وارد نمونه شده است،

۲- گروهی که برای دومین بار در نمونه است،

۳- گروهی که پس از دو فصل خروج موقت، مجدداً به نمونه وارد شده است،

۴- گروهی که برای آخرین بار در نمونه است.

پس از ساخت گروه‌های چرخش، به هر فصل آمارگیری، بر اساس الگوی چرخش، چهار گروه چرخش منتسب می‌شود تا تمام فعالان اقتصادی متعلق به آن‌ها آمارگیری شوند. به این ترتیب در هر فصل آمارگیری به هر چهار گروه یاد شده مراجعه می‌شود.

تعیین تعداد نمونه

با هدف برآورد شاخص ملی، استانی و رشته‌فعالیتی کل کشور در هر فصل، تعداد نمونه با استفاده از رابطه زیر محاسبه شده است:

$$n = \frac{z_{0/975}^2 (1 - r)}{\beta^2 r} \cdot (1 + N_r) \cdot Deff$$

که در آن:

β : خطای نسبی برآورد (۰/۰۵)

t : مقدار مفروض شاخص

N_p : نرخ ریزش فعالان اقتصادی نمونه است که برابر با ۰/۴ در نظر گرفته شده است.

$Deff$: اثر طرح (برابر ۲/۵)

پس از محاسبه‌ی اندازه‌ی نمونه در سطح ملی، اندازه‌ی نمونه‌ی مورد نیاز در هر استان، با کمک روش تخصیص بینابین و با توجه به ملاحظات اجرایی و کارشناسی، تعیین می‌شود.

روش برآورد

برای دستیابی به برآوردهای مورد نظر، ابتدا باید داده‌های مربوط به هر یک از فعالیت‌های اقتصادی نمونه و اعضای آن‌ها وزن‌دهی شوند. وزن‌دهی در هر فصل بر اساس اعمال وزن پایه، انجام می‌گیرد. وزنی که پس از اعمال این مراحل وزن‌دهی به‌دست می‌آید، تعیین می‌کند که هر فعال اقتصادی در نمونه، نماینده‌ی چند فعال اقتصادی در جامعه است. پس از وزن‌دهی، برآورد تعداد از جمع وزن‌ها، برآورد نرخ از تقسیم برآوردهای تعداد و برآورد تغییرات بین دو دوره‌ی زمانی از اختلاف برآوردهای دو دوره به دست می‌آید.

در جدول ۱، حروف و اعداد به ترتیب نماد گروه چرخش و نوبت آمارگیری از گروه چرخش است.

میزان مشارکت و تعداد نمونه موثر

میزان مشارکت نمونه‌های منتخب نسبت به کل نمونه‌های در نظر گرفته شده برای هر استان در جدول ۳ قابل مشاهده است. نرخ پاسخگویی در اجرای طرح پایش ملی محیط کسب و کار نیز محاسبه شده است. لازم به ذکر است بر اساس جدول ۲، این تعداد نمونه با احتساب نرخ ریزش (عدم همکاری، عدم پاسخگویی، تغییر فعالیت و ..) ۴۰ درصد در نظر گرفته شده است و تعداد نمونه بهینه برای تعمیم نتایج بر اساس اهداف طرح حدود ۳۵۰۰ نمونه است.

لذا ضمن تاکید بر قابل اطمینان بودن نتایج ملی برآوردهای ارائه شده، نتایج استانی طرح با احتیاط بیشتری باید مورد استفاده و استناد کاربران قرار گیرد.

جدول ۱- الگوی چرخش

سال ۱۴۰۳				سال ۱۴۰۲				سال ۱۴۰۱				
زمستان	پاییز	تابستان	بهار	زمستان	پاییز	تابستان	بهار	زمستان	پاییز	تابستان	بهار	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Q4	Q
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	R4	R3	R
-	-	-	-	-	-	-	-	-	S4	S3	-	S
-	-	-	-	-	-	-	-	T4	T3	-	-	T
-	-	-	-	-	-	-	U4	U3	-	-	U2	U
-	-	-	-	-	-	V4	V3	-	-	V2	V1	V
-	-	-	-	-	W4	W3	-	-	W2	W1	-	W
-	-	-	-	X4	X3	-	-	X2	X1	-	-	X
-	-	-	Y4	Y3	-	-	Y2	Y1	-	-	-	Y
-	-	Z4	Z3	-	-	Z2	Z1	-	-	-	-	Z
-	AA4	AA3	-	-	AA2	AA1	-	-	-	-	-	AA
AB4	AB3	-	-	AB2	AB1	-	-	-	-	-	-	AB
AC3	-	-	AC2	AC1	-	-	-	-	-	-	-	AC
-	-	AD2	AD1	-	-	-	-	-	-	-	-	AD

جدول ۲- تعداد واحدهای نمونه طرح به تفکیک استان

تعداد واحدهای نمونه	استان	تعداد واحدهای نمونه	استان
۱۹۳	فارس	۲۱۰	آذربایجان شرقی
۷۷	قزوین	۱۰۴	آذربایجان غربی
۷۸	قم	۶۷	اردبیل
۷۲	کردستان	۳۴۱	اصفهان
۱۷۹	کرمان	۱۸۳	البرز
۷۳	کرمانشاه	۶۲	ایلام
۷۰	کهگیلویه و بویراحمد	۱۶۳	بوشهر
۷۲	گلستان	۱۱۰۱	تهران
۱۱۶	گیلان	۵۱	چهارمحال و بختیاری
۷۷	لرستان	۷۰	خراسان جنوبی
۱۶۵	مازندران	۳۵۳	خراسان رضوی
۱۰۹	مرکزی	۵۱	خراسان شمالی
۱۰۷	هرمزگان	۳۷۴	خوزستان
۷۴	همدان	۶۳	زنجان
۱۰۳	یزد	۶۴	سمنان
۴۸۹۶	کل	۷۴	سیستان و بلوچستان

جدول ۳- میزان مشارکت پاسخگویان در طرح به تفکیک استان

نرخ پاسخگویی (درصد)								استان
تابستان ۱۴۰۴	بهار ۱۴۰۴	تابستان ۱۴۰۳	سال ۱۴۰۳	سال ۱۴۰۲	سال ۱۴۰۱	سال ۱۴۰۰	سال ۹۹	
۹۰	۷۳	۵۹	۶۳	۵۹	۶۵	۶۰	۵۸	آذربایجان شرقی
۸۶	۸۵	۹۴	۹۲	۸۱	۶۶	۷۳	۷۰	آذربایجان غربی
۵۱	۴۳	۷۶	۷۰	۸۵	۶۸	۶۸	۷۴	اردبیل
۷۳	۶۴	۸۹	۷۸	۸۴	۷۰	۹۱	۸۲	اصفهان
۷۵	۵۰	۸۱	۷۱	۸۶	۸۱	۶۵	۵۲	البرز
۷۱	۶۱	۷۳	۸۲	۷۰	۶۰	۵۰	۵۹	ایلام
۲۶	۴۵	۵۴	۵۵	۶۱	۵۷	۵۷	۴۳	بوشهر
۴۵	۳۵	۲۷	۳۷	۳۷	۴۲	۳۶	۴۵	تهران
۷۶	۸۱	۹۴	۸۰	۶۵	۶۰	۵۹	۷۶	چهارمحال و بختیاری
۵۴	۴۶	۴۶	۴۸	۴۹	۵۳	۶۵	۶۲	خراسان جنوبی
۷۸	۴۷	۳۵	۴۳	۳۸	۳۴	۵۰	۴۶	خراسان رضوی
۹۶	۷۶	۴۵	۶۵	۶۳	۶۵	۵۴	۵۹	خراسان شمالی
۴۹	۵۸	۵۴	۶۰	۵۵	۴۸	۴۵	۴۷	خوزستان
۸۷	۶۱	۸۰	۷۸	۷۹	۶۴	۷۲	۷۳	زنجان
۹۷	۷۱	۸۱	۷۴	۷۴	۶۳	۷۹	۷۳	سمنان
۵۷	۴۷	۹۷	۷۸	۷۰	۷۲	۴۹	۵۰	سیستان و بلوچستان
۶۱	۵۷	۵۰	۵۶	۵۵	۵۸	۵۷	۵۵	فارس
۸۳	۹۱	۹۵	۹۳	۷۸	۸۰	۵۸	۵۴	قزوین
۹۷	۹۶	۸۰	۷۴	۶۲	۵۸	۷۸	۴۹	قم
۷۶	۵۸	۷۹	۷۱	۷۰	۶۲	۷۰	۶۸	کردستان
۳۵	۴۹	۴۱	۴۷	۵۲	۶۰	۶۴	۵۱	کرمان
۸۹	۳۵	۷۴	۷۵	۷۵	۷۰	۶۸	۶۷	کرمانشاه
۳۴	۸۸	۲۲	۳۲	۳۱	۵۴	۵۰	۵۳	کهگیلویه و بویراحمد
۹۶	۸۴	۹۹	۹۳	۶۶	۶۸	۵۵	۵۹	گلستان
۴۷	۵۶	۷۲	۶۵	۶۸	۶۸	۵۲	۶۰	گیلان
۸۴	۶۸	۳۵	۶۴	۸۵	۵۹	۵۴	۶۴	لرستان
۸۴	۷۱	۸۱	۷۰	۷۳	۶۶	۷۵	۵۷	مازندران
۶۸	۷۸	۶۴	۷۷	۷۱	۷۴	۷۹	۷۸	مرکزی
۶۱	۵۴	۷۲	۵۶	۵۰	۵۶	۴۸	۵۱	هرمزگان
۸۵	۴۱	۸۷	۶۸	۵۲	۵۴	۵۲	۵۱	همدان
۸۲	۵۰	۸۱	۷۷	۶۴	۵۷	۶۰	۵۹	یزد
۶۳	۵۵	۵۶	۵۹	۵۷	۵۷	۵۸	۵۶	کل

محاسبه شاخص کل محیط کسب و کار

پس از استخراج داده‌های پیمایشی، ابتدا برای هر مؤلفه، میانگین ارزیابی اعضای اتاق‌های هر استان در هر بخش q_{ij} محاسبه می‌شود. در فرمول زیر q_{ijk} مشارکت‌کننده‌ها (n) هر استان (i) در هر بخش (j) است و اندیس k نشان‌دهنده رای‌دهنده مورد نظر (اعضای اتاق‌های سه‌گانه) است.

$$q_{ij} = \frac{\sum_{k=1}^n q_{ijk}}{n_{ij}}$$

وزن نمونه‌گیری بر اساس استان، بخش عمده اقتصادی و اتاق تعیین می‌شود و در محاسبه میانگین q_{ij} لحاظ می‌شود. برای محاسبه شاخص کل از ترکیب وزنی جزء داده‌های آماری (Hard Data) با نسبت ۲۰٪ و جزء مولفه‌های پیمایشی (Survey Data) با نسبت ۸۰٪ استفاده می‌شود. روش انجام محاسبه به طول کامل در طرح پژوهشی توضیح داده شده است.

نرمال‌سازی و ترکیب داده‌های آماری (Hard Data)

به منظور نرمال کردن داده‌های آماری، ابتدا داده‌های آماری خام را که از مراکز آماری مختلف به تفکیک استان‌ها جمع‌آوری شده است، با تقسیم بر جمعیت استان به صورت نسبی و قابل مقایسه تبدیل می‌شود. سپس بر اساس روش فاصله از مرز^۶ که در اغلب مطالعات بین‌المللی مانند شاخص سهولت انجام کسب و کار بانک جهانی یا شاخص توسعه انسانی سازمان ملل متحد بکار می‌رود- داده‌های آماری نسبی به داده‌های نرمال شده تبدیل می‌شود.

در روش فاصله از مرز، نمره فاصله از مرز، شکاف بین عملکرد یک استان از معیار بهترین عملکرد در میان استان‌ها و در طی زمان به دست می‌آید. محاسبه نمره فاصله از مرز برای هر استان دو گام اصلی دارد.

اولین گام نرمال کردن داده‌های جمع‌آوری شده از هر یک از مولفه‌های دارای بار مثبت مانند نرخ باسوادی در هر استان که با استفاده از یک تبدیل خطی با فرمول زیر با توجه به مقیاس مورد نظر (۱ بهترین عملکرد و ۱۰ بدترین عملکرد) انجام می‌شود:

$$P_{norm} = \left(9 \times \frac{w - P}{w - f} \right) + 1$$

که در فرمول بالا w بزرگترین و f کوچکترین نمره مولفه در میان همه استان‌ها در کل طول دوره محاسبه شاخص است و P نمره نرمال نشده استان و P_{norm} داده نرمال شده یا نمره فاصله از مرز برای هر یک از اجزاء مولفه‌های شاخص است.

برای هر یک از مولفه‌های دارای بار منفی مانند تعداد نسبی سرقت‌ها در هر استان با استفاده از تبدیل خطی با فرمول زیر با توجه به مقیاس مورد نظر (۱ بهترین عملکرد و ۱۰ بدترین عملکرد) انجام می‌شود:

$$P_{norm} = \left((-9) \times \frac{w - P}{w - f} \right) + 10$$

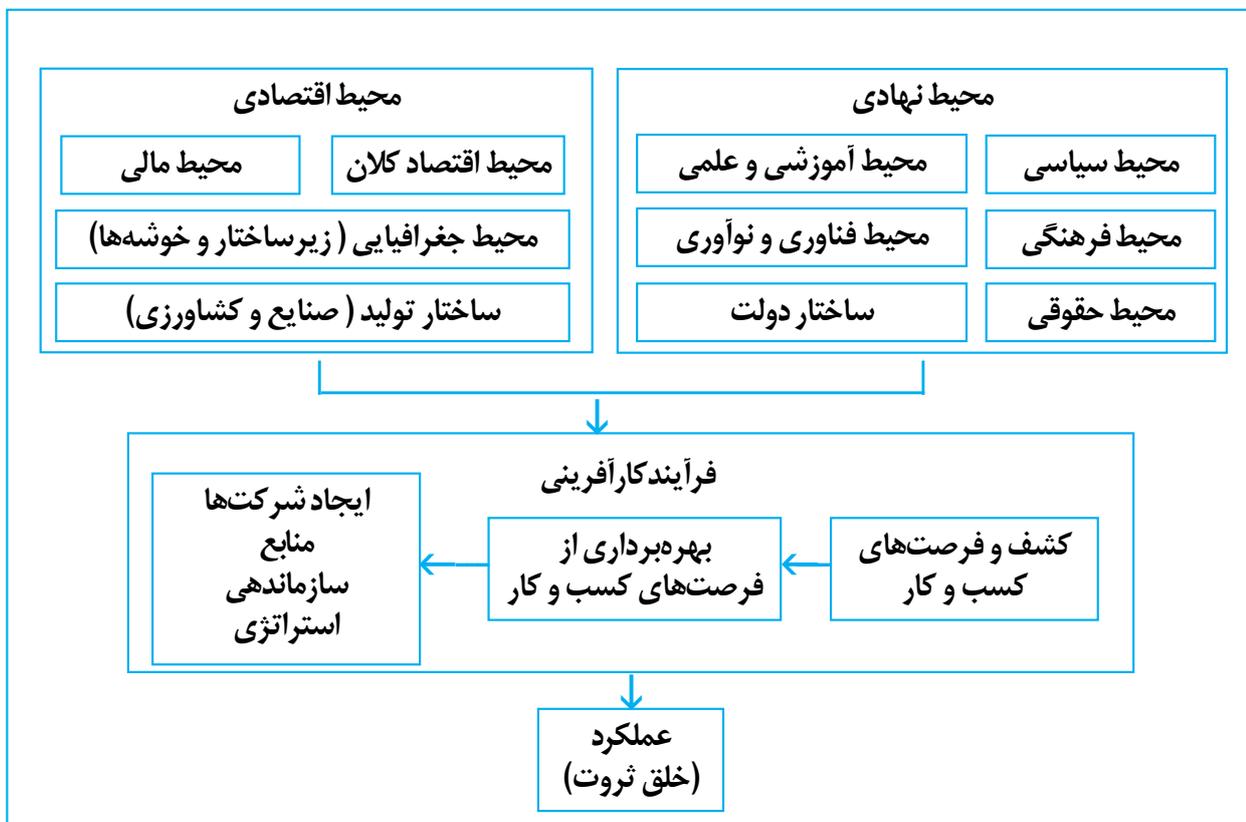
دومین گام، محاسبه میانگین ساده هر یک از نمره‌های فاصله از مرز برای هر یک از بخش داده‌های آماری نماگرها است.

آشنایی با نظریه عمومی کار آفرینی شین

بر اساس نظریه عمومی کار آفرینی شین، می‌توان دو مجموعه عوامل محیطی معین را به محیط اقتصادی و محیط نهادی تفکیک کرد. عوامل محیط اقتصادی شامل محیط اقتصاد کلان، محیط مالی، ساختار تولید و محیط جغرافیایی و عوامل محیط نهادی شامل محیط سیاسی، محیط حقوقی، محیط فرهنگی و محیط آموزشی و علمی، محیط فناوری و نوآوری و ساختار دولت می‌شود. این دو مجموعه عوامل بر کسب و کارهای موجود و بر فرآیند کار آفرینی که در واقع نقطه آغازین کسب و کار است، اثر می‌گذارند. هر چه محیط کسب و کار (محیط نهادی و اقتصادی) شرایط بهتری داشته باشد، بهره‌برداری از فرصت‌های کار آفرینی بیشتر است و هر چه بهره‌برداری از فرصت‌های کار آفرینی در جامعه‌ای بیشتر باشد، عملکرد اقتصاد آن کشور و خلق ارزش و ثروت در آن جامعه بیشتر می‌شود.

شکل ۱. مدل مفهومی بسط یافته محیط کسب و کار بر اساس نظریه عمومی کار آفرینی شین

بخش دوم: جداول آماری، نمودارها و تحلیل آماری

شاخص ملی محیط کسب و کار

جدول ۴ - شاخص ملی محیط کسب و کار

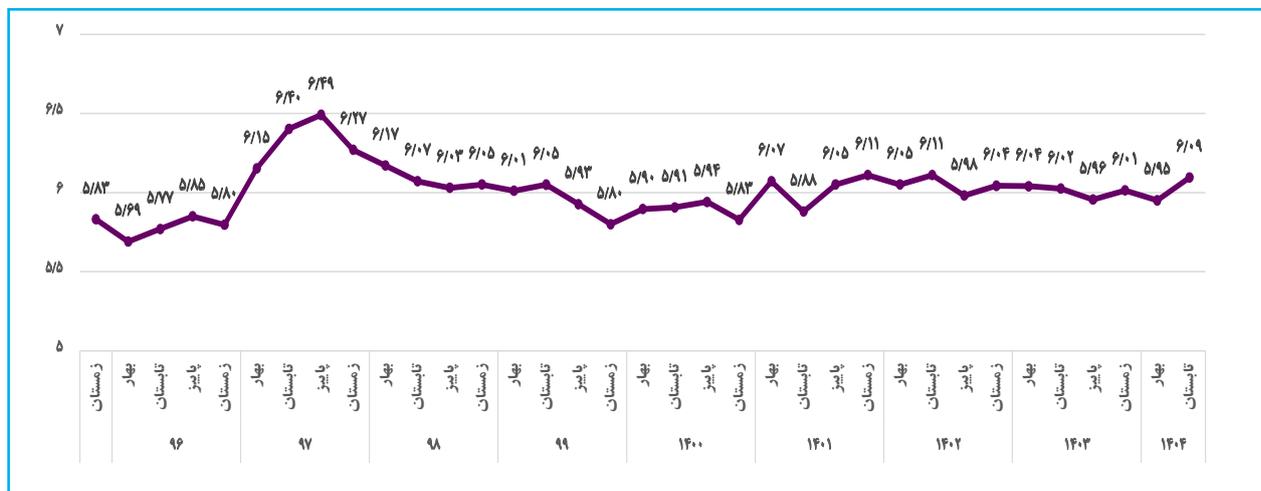
درصد تغییرات فصل تابستان نسبت به * فصل مشابه سال گذشته	فصل گذشته	تابستان ۱۴۰۴	بهار ۱۴۰۳	تابستان ۱۴۰۳	سال ۱۴۰۳	سال ۱۴۰۲	سال ۱۴۰۱	سال ۱۴۰۰	سال ۹۹
		۱/۱۷	۲/۴۲	۶/۰۹	۵/۹۵	۶/۰۲	۶/۰۱	۶/۰۵	۶/۰۳

*: مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

نتایج پایش ملی محیط کسب و کار ایران در تابستان ۱۴۰۴ عدد ۶/۰۹ (نمره بدترین ارزیابی ۱۰ است) را به عنوان شاخص ملی نشان می دهد که نامساعدتر از وضعیت این شاخص در ارزیابی فصل گذشته (بهار ۱۴۰۴ با میانگین ۵/۹۵) است.

این ارزیابی بیانگر آن است که از نظر فعالان اقتصادی مشارکت کننده در این پایش، وضعیت برخی مؤلفه های مؤثر بر محیط کسب و کار ایران در تابستان ۱۴۰۴ نامساعدتر شده است. لازم به ذکر است که این شاخص از طریق ادغام اطلاعات حاصل از مولفه های پیمایشی (۲۸ مؤلفه) و داده های مؤلفه های آماری (۴۲ مؤلفه) به نسبت ۸۰ و ۲۰ محاسبه شده است.

نمودار ۱ - روند شاخص ملی محیط کسب و کار

شاخص بخشی محیط کسب و کار

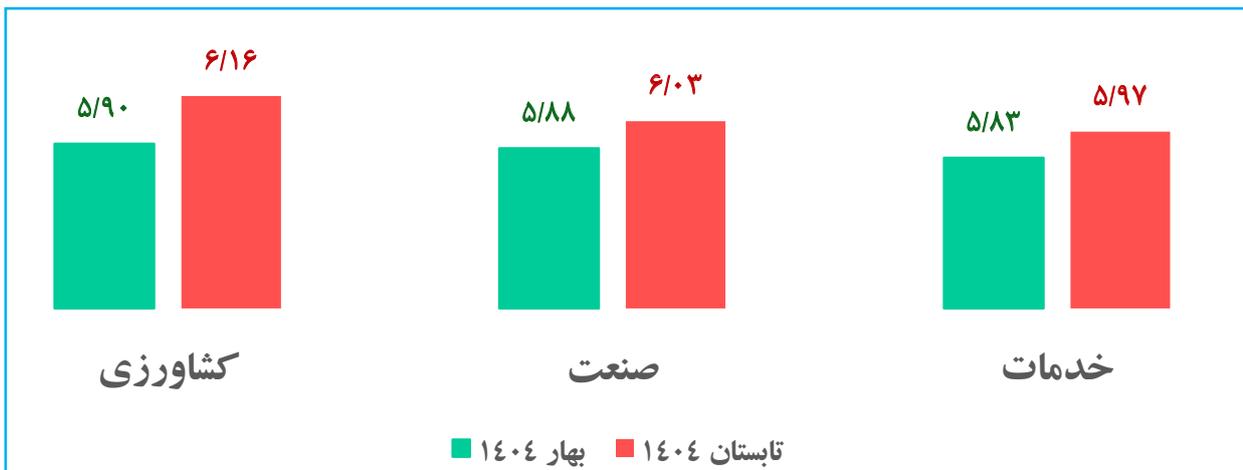
جدول ۵- شاخص محیط کسب و کار بر حسب بخش‌های عمده اقتصادی

درصد تغییرات فصل تابستان نسبت به*		تابستان ۱۴۰۴	بهار ۱۴۰۴	تابستان ۱۴۰۳	بخش
فصل مشابه سال گذشته	فصل گذشته				
۱/۷۷	۴/۴۲	۶/۱۶	۵/۹۰	۶/۰۶	کشاورزی
۲/۵۴	۲/۵۳	۶/۰۳	۵/۸۸	۵/۸۸	صنعت
-۰/۵۴	۲/۴۵	۵/۹۷	۵/۸۳	۶/۰۰	خدمات

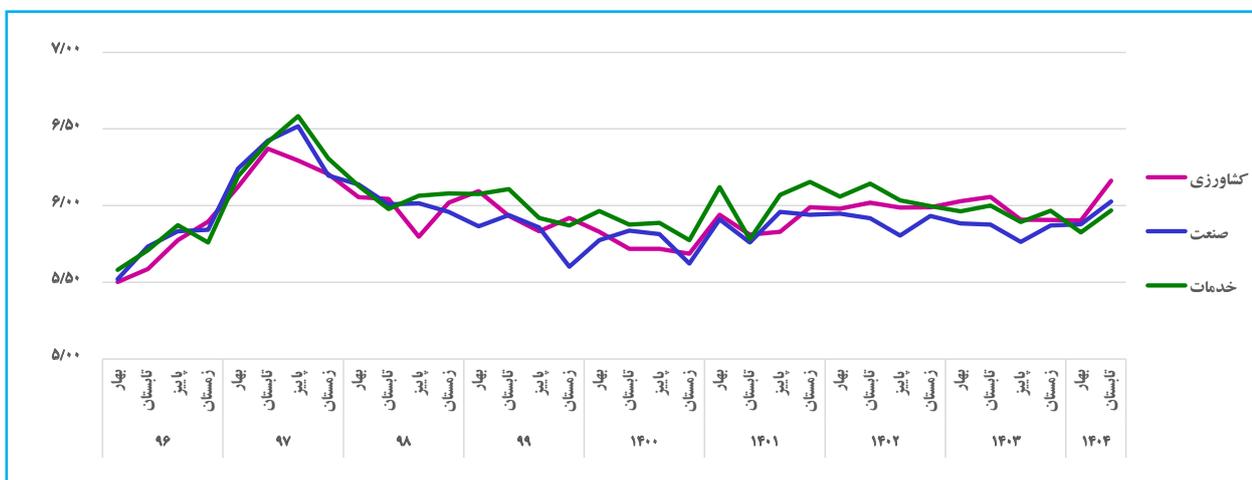
*: منفی بودن درصد تغییرات به معنای بهتر شدن وضعیت نسبت به دوره گذشته است.

با توجه به تقسیم رشته فعالیت‌ها در سه بخش عمده کشاورزی، صنعت و خدمات، فعالان اقتصادی سراسر کشور در تابستان ۱۴۰۴، وضعیت محیط کسب و کار بخش خدمات و بخش کشاورزی را به ترتیب، مساعدترین و نامساعدترین محیط کسب و کار ارزیابی نموده‌اند.

نمودار ۲- شاخص بخشی محیط کسب و کار

نمودار ۳- شاخص بخشی محیط کسب و کار

جدول ۶ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و سه بخش عمده اقتصادی - تابستان ۱۴۰۴

عنوان مؤلفه (موانع کسب و کار)	کل		کشاورزی		صنعت		خدمات	
	بهار ۱۴۰۴	تابستان ۱۴۰۴						
	۵/۸۵	۶/۰۰	۲/۶۰	۵/۹۰	۶/۱۶	۴/۴۲	۵/۸۸	۶/۰۲
نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول	۳/۸۸	۳/۸۷	-۰/۲۹	۴/۱۶	۳/۹۶	-۴/۸۱	۳/۸۹	۳/۷۷
برداشتهای سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...	۵/۹۹	۶/۱۸	۳/۱۷	۶/۳۱	۶/۷۳	۶/۶۰	۶/۰۴	۶/۳۶
بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان	۵/۱۹	۵/۳۷	۳/۴۴	۵/۲۱	۵/۶۱	۷/۶۰	۵/۲۶	۵/۳۹
بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	۷/۰۴	۷/۱۶	۱/۷۴	۶/۶۹	۷/۳۹	۱۰/۳۷	۷/۲۶	۷/۲۵
غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	۷/۸۲	۸/۰۵	۳/۰۰	۷/۶۳	۸/۲۶	۸/۳۲	۷/۸۸	۸/۱۸
رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی	۶/۲۰	۶/۲۱	۰/۱۰	۶/۴۲	۶/۶۷	۳/۹۸	۶/۴۷	۶/۴۷
تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بیرغبتی به خرید محصولات ایرانی	۴/۸۶	۵/۱۱	۵/۱۵	۴/۷۱	۵/۱۲	۸/۷۴	۴/۷۲	۴/۹۲
تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	۶/۲۸	۶/۳۷	۱/۳۴	۶/۳۳	۶/۴۲	۱/۳۹	۶/۲۱	۶/۳۱
وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار	۶/۰۹	۶/۱۹	۱/۶۷	۶/۴۵	۶/۰۴	-۶/۳۹	۶/۰۵	۶/۱۲
رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	۶/۴۸	۶/۵۲	۰/۶۲	۶/۱۰	۶/۱۵	۰/۸۷	۶/۴۲	۶/۵۰
دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	۷/۴۸	۷/۶۱	۱/۷۶	۷/۴۸	۷/۶۵	۲/۲۸	۷/۵۴	۷/۷۷
فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی	۵/۸۶	۶/۰۷	۳/۵۵	۵/۹۳	۶/۲۹	۶/۱۲	۵/۸۴	۵/۹۶
ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)	۵/۴۳	۵/۴۰	-۰/۵۹	۵/۷۳	۵/۹۹	۴/۴۷	۵/۴۱	۵/۲۷
ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران	۵/۸۳	۶/۱۹	۶/۰۸	۵/۹۷	۶/۶۱	۱۰/۶۵	۵/۸۹	۶/۱۵
وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار	۶/۲۲	۶/۴۰	۳/۰۱	۶/۱۴	۶/۴۰	۴/۲۵	۶/۱۳	۶/۲۴
ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار	۴/۷۴	۴/۹۱	۳/۶۸	۵/۱۳	۵/۲۹	۳/۰۳	۴/۶۵	۴/۶۵
عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران	۵/۷۹	۵/۹۳	۲/۴۴	۵/۸۰	۵/۸۷	۱/۲۰	۵/۵۴	۵/۸۲
فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار	۵/۱۲	۵/۲۸	۳/۱۶	۵/۱۶	۵/۲۲	۱/۲۲	۵/۰۹	۴/۱۷
دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار	۶/۰۸	۶/۴۱	۵/۳۴	۶/۶۲	۷/۰۱	۵/۹۰	۵/۹۶	۶/۳۵
کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه	۵/۹۷	۶/۱۱	۲/۵۰	۶/۱۲	۶/۱۵	۰/۶۰	۶/۰۱	۶/۲۰
کمبود تقاضا در بازار	۵/۳۱	۵/۵۰	۳/۵۹	۴/۸۹	۴/۸۱	-۱/۶۲	۵/۲۳	۵/۳۶
کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز	۵/۷۸	۵/۸۵	۱/۲۱	۵/۷۹	۵/۷۳	-۰/۹۱	۵/۸۶	۵/۸۶
کمبود نیروی کار ماهر	۵/۹۶	۶/۱۰	۲/۲۷	۶/۰۲	۶/۲۶	۴/۰۳	۶/۲۴	۶/۳۵
محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت	۵/۶۴	۵/۴۲	-۳/۸۶	۵/۱۶	۵/۵۵	۷/۵۵	۵/۵۵	۵/۳۲
محدودیت دسترسی به آب	۴/۲۴	۴/۶۱	۸/۸۷	۵/۰۸	۵/۴۶	۷/۵۶	۴/۳۴	۴/۸۹
محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)	۶/۰۲	۶/۵۴	۸/۶۹	۶/۳۴	۶/۶۹	۵/۵۱	۶/۳۷	۶/۹۶
فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی	۶/۰۲	۶/۳۵	۵/۴۲	۵/۸۰	۶/۴۵	۱۱/۲۷	۵/۹۸	۶/۳۴
موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	۶/۱۱	۶/۲۹	۲/۹۲	۶/۲۹	۶/۶۵	۵/۶۸	۶/۱۹	۶/۳۶

با بررسی اطلاعات جدول ۶ مشاهده می‌شود که، در هر سه بخش عمده اقتصادی غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات نامساعدترین و در هر سه بخش نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصولات مساعدترین مولفه (مانع) در ۲۸ مؤلفه پیمایشی پرسش شده از فعالان اقتصادی مشارکت کننده در طرح ارزیابی شده‌اند.

علاوه بر این، مهمترین موانع کسب و کار بیان شده توسط فعالان اقتصادی هریک از سه بخش عمده اقتصادی در قالب جدول ۷ نشان داده شده است.

جدول ۷ - مهم‌ترین موانع کسب و کار بیان شده توسط فعالان اقتصادی به تفکیک بخش‌های عمده اقتصادی

الویت	مجموعه				
	۱	۲	۳	۴	۵
کل	بهار ۱۴۰۴	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب‌وکار	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
	تابستان ۱۴۰۴	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب‌وکار	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)
کشاورزی	بهار ۱۴۰۴	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب‌وکار	دخالت‌های غیرمنطقی نهاد‌های حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
	تابستان ۱۴۰۴	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب‌وکار	دخالت‌های غیرمنطقی نهاد‌های حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
صنعت	بهار ۱۴۰۴	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب‌وکار	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
	تابستان ۱۴۰۴	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب‌وکار	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)
خدمات	بهار ۱۴۰۴	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب‌وکار	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
	تابستان ۱۴۰۴	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب‌وکار	وجود انحصار، امتیاز یا هرنوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار

همان‌طور که در جدول ۷ مشاهده می‌شود اولویت اول هر سه بخش کشاورزی، صنعت و خدمات غیر قابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات، اولویت دوم هر سه بخش کشاورزی، صنعت و خدمات دشواری تأمین مالی از بانک‌ها و اولویت سوم در هر سه بخش بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار به عنوان مهمترین مشکلات کسب و کار توسط فعالان اقتصادی بیان شده است.

شاخص استانی محیط کسب و کار

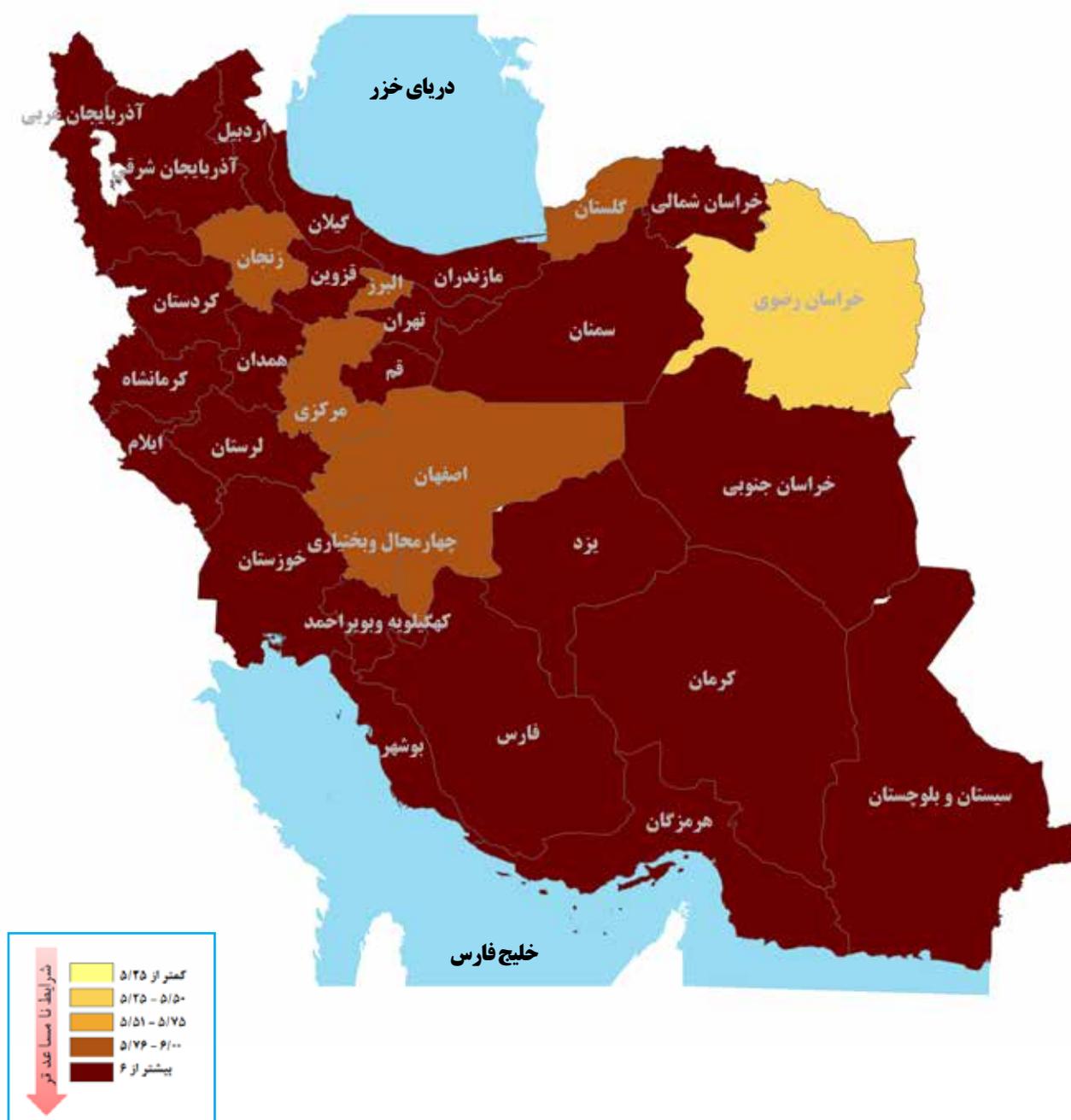
جدول ۸ - شاخص استانی محیط کسب و کار

استان	سال ۹۹	سال ۱۴۰۰	سال ۱۴۰۱	سال ۱۴۰۲	سال ۱۴۰۳	تابستان ۱۴۰۳	بهار ۱۴۰۳	تابستان ۱۴۰۴	درصد تغییرات فصل تابستان نسبت به * فصل گذشته	
	فصل مشابه سال گذشته	فصل گذشته	فصل مشابه سال گذشته	فصل گذشته	فصل مشابه سال گذشته	فصل گذشته	فصل مشابه سال گذشته	فصل گذشته	فصل مشابه سال گذشته	فصل گذشته
آذربایجان شرقی	۵/۵۴	۵/۶۶	۵/۷۹	۵/۹۷	۵/۹۹	۶/۰۷	۶/۰۸	۶/۱۹	۱/۸۲	۲/۰۶
آذربایجان غربی	۵/۳۳	۵/۴۰	۵/۶۰	۵/۸۷	۵/۸۷	۵/۹۲	۶/۰۰	۶/۰۱	۰/۱۷	۱/۵۱
اردبیل	۶/۰۳	۶/۰۹	۶/۲۸	۶/۱۸	۶/۱۲	۶/۰۷	۶/۱۶	۶/۲۱	۰/۸۷	۲/۲۱
اصفهان	۶/۰۵	۵/۷۷	۵/۸۲	۵/۹۳	۶/۰۹	۶/۲۳	۵/۵۲	۵/۷۸	۴/۷۱	-۷/۳۲
البرز	۶/۰۰	۵/۹۴	۶/۲۳	۶/۰۷	۵/۶۳	۵/۴۵	۵/۴۱	۵/۸۲	۷/۵۳	۶/۷۴
ایلام	۵/۸۳	۵/۷۳	۵/۹۰	۵/۹۵	۵/۸۵	۵/۸۷	۶/۰۱	۶/۰۱	۰/۰۶	۲/۵۲
بوشهر	۶/۰۴	۶/۰۳	۶/۳۹	۶/۱۹	۶/۰۴	۶/۱۰	۵/۸۸	۶/۱۸	۵/۱۵	۱/۳۲
تهران	۶/۱۵	۶/۲۴	۶/۱۲	۶/۱۷	۶/۱۷	۶/۰۹	۶/۰۳	۶/۰۵	۰/۳۳	-۰/۶۱
چهارمحال و بختیاری	۶/۲۱	۶/۱۶	۶/۱۰	۶/۱۹	۵/۸۶	۵/۹۷	۵/۶۷	۵/۹۶	۵/۱۴	-۰/۰۹
خراسان جنوبی	۵/۷۷	۵/۸۹	۵/۷۹	۵/۹۸	۶/۳۰	۶/۶۴	۶/۱۳	۶/۱۵	۰/۳۶	-۷/۴۳
خراسان رضوی	۵/۹۰	۵/۶۱	۶/۰۴	۶/۲۱	۵/۸۲	۵/۹۰	۵/۱۶	۵/۴۹	۶/۳۹	-۶/۹۸
خراسان شمالی	۶/۰۶	۵/۹۴	۵/۹۸	۶/۰۵	۵/۸۰	۵/۸۷	۵/۸۱	۶/۰۵	۴/۰۲	۳/۰۸
خوزستان	۶/۰۷	۶/۰۱	۵/۹۵	۵/۷۳	۵/۶۴	۵/۷۷	۵/۷۹	۶/۱۳	۵/۸۶	۶/۱۶
زنجان	۵/۳۴	۵/۵۶	۵/۸۴	۵/۷۷	۵/۶۶	۵/۶۰	۵/۷۸	۵/۹۵	۲/۸۶	۶/۱۶
سمنان	۵/۲۲	۵/۳۲	۵/۷۴	۵/۸۳	۶/۰۱	۵/۹۶	۶/۲۵	۶/۴۶	۳/۲۵	۸/۳۶
سیستان و بلوچستان	۶/۲۳	۶/۲۹	۶/۲۵	۶/۳۹	۶/۱۸	۶/۲۲	۶/۰۸	۶/۴۱	۵/۴۵	۳/۰۴
فارس	۵/۸۰	۵/۶۰	۵/۷۲	۶/۰۸	۶/۲۳	۶/۱۶	۶/۴۸	۶/۵۷	۱/۳۷	۶/۷۷
قزوین	۵/۹۰	۵/۸۸	۵/۷۳	۵/۹۹	۶/۰۶	۶/۰۴	۶/۰۷	۶/۰۲	-۰/۸۸	-۰/۳۴
قم	۵/۹۹	۶/۱۶	۶/۲۱	۵/۵۷	۵/۸۹	۵/۸۸	۶/۱۵	۶/۱۵	-۰/۰۳	۴/۶۲
کردستان	۶/۲۹	۶/۳۲	۶/۳۸	۶/۳۵	۶/۲۶	۶/۲۷	۶/۲۳	۶/۱۹	-۰/۶۰	-۱/۲۷
کرمان	۶/۲۴	۶/۳۶	۶/۳۳	۵/۹۱	۵/۷۹	۵/۷۸	۵/۸۷	۶/۲۶	۶/۵۸	۸/۲۱
کرمانشاه	۶/۱۱	۶/۱۷	۵/۹۹	۵/۹۸	۵/۹۳	۶/۰۴	۵/۸۳	۶/۰۸	۴/۳۰	۰/۷۷
کهگیلویه و بویراحمد	۵/۹۷	۵/۸۶	۵/۸۵	۵/۹۶	۶/۲۴	۶/۲۴	۶/۲۳	۶/۲۵	۰/۳۲	۰/۱۷
گلستان	۶/۰۵	۶/۱۹	۶/۲۵	۵/۹۷	۶/۰۳	۶/۰۵	۵/۸۳	۵/۹۳	۱/۶۵	-۱/۹۵
گیلان	۵/۶۴	۵/۷۰	۶/۱۱	۶/۱۷	۵/۹۴	۶/۰۷	۵/۹۷	۶/۲۸	۵/۲۰	۳/۵۱
لرستان	۵/۹۴	۵/۹۴	۶/۰۷	۶/۰۹	۵/۹۹	۵/۸۷	۶/۲۱	۶/۲۶	۰/۸۶	۶/۷۴
مازندران	۵/۸۶	۵/۷۶	۵/۹۲	۶/۰۱	۶/۱۸	۶/۱۵	۶/۱۷	۶/۲۳	۱/۰۶	۱/۳۰
مرکزی	۵/۳۸	۵/۱۵	۵/۴۵	۵/۵۵	۵/۷۴	۵/۷۹	۵/۹۹	۵/۸۴	-۲/۴۱	۱/۰۲
هرمزگان	۶/۰۸	۵/۹۴	۶/۲۲	۶/۲۹	۶/۲۰	۶/۱۰	۶/۲۸	۶/۲۱	-۱/۰۴	۱/۷۸
همدان	۵/۸۹	۵/۸۵	۵/۹۴	۵/۹۵	۵/۹۴	۵/۹۵	۶/۲۴	۶/۴۰	۲/۵۶	۷/۶۳
یزد	۵/۶۴	۵/۶۵	۵/۸۵	۵/۹۹	۶/۰۳	۶/۰۵	۶/۲۵	۶/۳۱	۰/۹۱	۴/۲۴

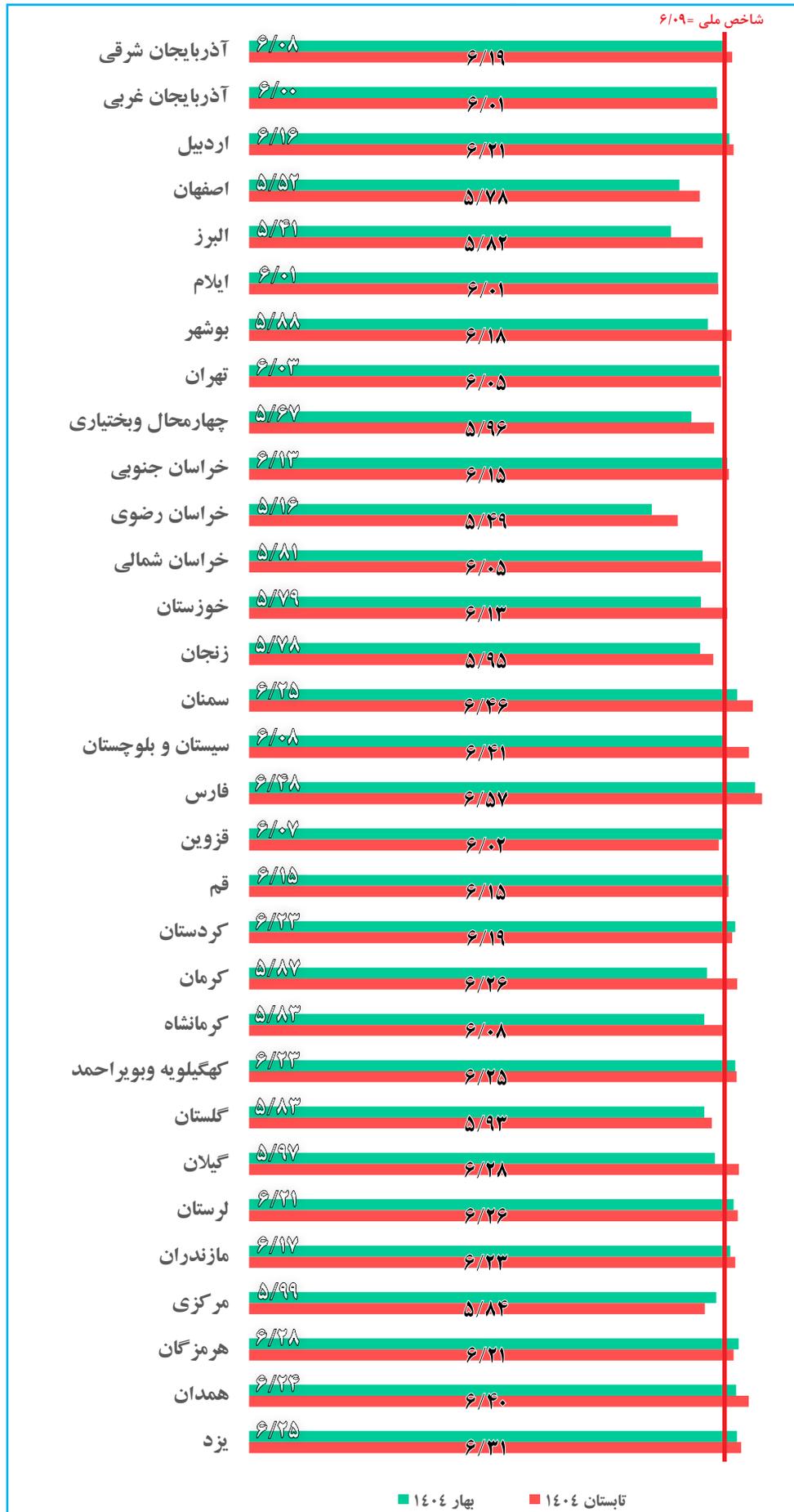
* مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

طبق جدول ۸، نتایج ارزیابی طرح پایش در تابستان ۱۴۰۴ نشان می‌دهد که از منظر وضعیت مؤلفه‌های محیط کسب و کار، استان‌های خراسان رضوی، اصفهان و البرز دارای محیط کسب و کار مساعدتری نسبت به سایر استان‌ها بوده‌اند. قابل ذکر است که عدد شاخص برای حدود ۴۲ درصد استان‌های کشور از عدد شاخص ملی فضای کسب و کار کمتر بوده است که در نمودار ۴ قابل مشاهده است. همچنین اختلاف عدد شاخص وضعیت محیط کسب و کار در بهترین و بدترین استان حداکثر معادل ۱/۰۸ واحد است که نشانگر عدم وجود تفاوت قابل توجه در وضعیت عدد شاخص استان‌ها نسبت به یکدیگر است.

شکل ۲ - نقشه موضوعی شاخص استانی محیط کسب و کار

نمودار ۴- شاخص استانی محیط کسب و کار

شاخص محیط کسب و کار بر اساس رشته فعالیت اقتصادی

جدول ۱۰ - شاخص محیط کسب و کار بر اساس رشته فعالیت اقتصادی

رشته فعالیت	بهار ۱۴۰۴	تابستان ۱۴۰۴	درصد تغییرات *
عمده فروشی و خرده فروشی، تعمیر وسایل و ... (صادرات و واردات)	۵/۷۹	۵/۹۲	۲/۲۴
تولید صنعتی (ساخت)	۵/۸۶	۵/۹۹	۲/۱۷
آب رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت های تصفیه	۶/۳۴	۵/۷۶	-۹/۱۳
حمل و نقل و انبارداری	۵/۸۱	۶/۱۴	۵/۷۰
اطلاعات و ارتباطات	۵/۶۳	۶/۰۹	۸/۲۹
فعالیت حرفه ای، علمی و فنی	۶/۲۰	۶/۱۲	-۱/۲۳
کشاورزی، جنگل داری و ماهی گیری	۵/۹۰	۶/۱۶	۴/۴۲
آموزش	۶/۶۳	۵/۴۵	-۱۷/۸۰
اداری و خدمات پشتیبانی	۵/۸۶	۶/۱۸	۵/۵۰
هنر، سرگرمی و تفریح	۵/۸۲	۵/۹۰	۱/۴۸
خدمات مربوط به تأمین جا و غذا	۷/۲۲	۵/۷۵	-۲۰/۳۹
مالی و بیمه	۵/۲۱	۶/۲۳	۱۹/۵۳
استخراج معدن	۵/۵۳	۶/۳۰	۱۳/۸۱
ساختمان	۶/۰۶	۶/۲۵	۳/۱۸
سلامت انسان و مددکاری اجتماعی	۵/۱۱	۶/۰۸	۱۹/۰۴
املاک و مستغلات	۶/۳۸	۶/۷۵	۵/۶۹
سایر فعالیت های خدماتی	۶/۰۶	۶/۰۴	-۰/۲۵

*: مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

با توجه به جدول ۱۰، در تابستان ۱۴۰۴، رشته فعالیت های: ۱- املاک و مستغلات، ۲- استخراج معدن و ۳- ساختمان به ترتیب دارای نامساعدترین محیط کسب و کار و رشته فعالیت های ۱- آموزش، ۲- خدمات مربوط به تأمین جا و غذا و ۳- آب رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت های تصفیه به ترتیب مساعدترین محیط برای کسب و کار نسبت به سایر رشته فعالیت های اقتصادی ارزیابی شده اند. لازم به ذکر است که از ۲۱ رشته فعالیت عمده اقتصادی، ۴ رشته فعالیت به دلیل قرارگرفتن در بخش عمومی و خانواری از چارچوب آمارگیری طرح حذف شده اند. منظور از سایر فعالیت های خدماتی، فعالیت های سازمان های دارای عضو، تعمیر رایانه و کالاهای شخصی و خانگی و سایر فعالیت های خدماتی شخصی است.

نمودار ۵ - شاخص محیط کسب و کار بر اساس رشته فعالیت اقتصادی

در جدول ۱۱ مولفه‌های پیمایشی به تفکیک رشته فعالیت‌های اقتصادی قابل مشاهده است. با استفاده از این جدول می‌توان تحلیل‌های مختلف در مورد وضعیت هر یک از مولفه‌ها در رشته فعالیت‌های اقتصادی ارائه نمود.

جدول ۱۱ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و رشته فعالیت اقتصادی - تابستان ۱۴۰۴

مؤلفه	رشته فعالیت	تولید صنعتی (ساخت)	آب رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیتهای تصفیه	حمل و نقل و انبارداری	اطلاعات و ارتباطات	فعالیت حرفه‌ای، علمی و فنی	کشاورزی، جنگل‌داری و ماهی‌گیری	آموزش	اداری و خدمات پشتیبانی	هنر، سرگرمی و تفریح	خدمات مربوط به تأمین جا و غذا	مالی و بیمه	استخراج معدن	ساختمان	سلامت انسان و مددکاری اجتماعی	املاک و مستغلات	سایر فعالیتهای خدماتی
۳/۹۲	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول	۳/۷۱	۲/۳۸	۴/۰۱	۳/۴۴	۳/۹۵	۳/۹۶	۳/۴۲	۵/۰۴	۴/۳۳	۲/۰۰	۴/۷۸	۵/۱۳	۴/۱۳	۳/۷۳	۷/۲۲	۴/۰۳
۵/۹۰	برداشتهای سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...	۶/۳۵	۷/۰۸	۵/۷۹	۶/۰۹	۶/۴۳	۶/۷۳	۵/۶۲	۶/۴۳	۵/۵۰	۶/۲۲	۶/۹۶	۶/۶۳	۶/۳۴	۶/۸۳	۶/۳۸	۵/۴۵
۵/۲۵	بیتعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان	۵/۳۱	۴/۸۵	۵/۶۲	۵/۳۵	۵/۴۲	۵/۶۱	۴/۴۷	۵/۴۰	۵/۵۰	۴/۵۰	۶/۲۹	۵/۷۷	۵/۸۷	۶/۱۷	۴/۱۱	۶/۲۱
۶/۹۸	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	۷/۲۳	۷/۵۴	۶/۹۲	۷/۹۲	۷/۶۶	۷/۳۹	۶/۶۷	۷/۷۴	۷/۱۰	۶/۰۸	۷/۳۹	۷/۴۴	۷/۳۷	۷/۳۸	۷/۱۱	۶/۳۷
۷/۹۱	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	۸/۱۱	۷/۹۳	۸/۰۴	۸/۰۵	۷/۹۰	۸/۲۶	۷/۶۷	۸/۱۲	۸/۱۰	۷/۲۷	۷/۵۲	۸/۰۷	۸/۷۳	۸/۴۶	۸/۷۱	۷/۹۸
۵/۸۰	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی	۶/۴۶	۷/۱۴	۵/۶۹	۷/۰۲	۶/۴۶	۶/۶۷	۵/۴۷	۷/۰۳	۵/۲۰	۷/۴۵	۶/۰۴	۶/۲۶	۶/۵۲	۶/۰۰	۶/۳۸	۶/۰۶
۵/۲۶	تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بیرغبتی به خرید محصولات ایرانی	۴/۸۹	۵/۵۶	۵/۵۴	۴/۳۳	۵/۱۸	۵/۱۲	۴/۹۳	۵/۳۹	۶/۳۸	۵/۳۳	۵/۳۸	۴/۵۴	۵/۱۸	۵/۷۳	۶/۵۰	۵/۹۷
۶/۳۰	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	۶/۲۳	۶/۵۵	۶/۹۲	۶/۳۸	۶/۷۶	۶/۴۲	۷/۰۰	۵/۸۰	۷/۵۶	۸/۲۵	۵/۸۹	۶/۴۱	۶/۸۸	۷/۳۶	۸/۷۵	۶/۶۹
۶/۱۷	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار	۶/۰۴	۵/۸۳	۶/۵۹	۶/۷۲	۶/۵۲	۶/۰۴	۵/۶۱	۵/۷۶	۶/۳۸	۶/۷۵	۶/۴۸	۶/۲۶	۶/۶۵	۶/۸۲	۶/۲۹	۶/۶۹
۶/۵۳	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	۶/۴۵	۵/۹۲	۷/۰۰	۶/۹۸	۶/۴۵	۶/۱۵	۶/۲۱	۶/۶۳	۵/۸۰	۶/۷۶	۶/۷۹	۶/۱۵	۶/۷۲	۶/۱۵	۸/۰۰	۶/۰۸
۷/۴۵	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	۷/۷۹	۶/۷۱	۷/۱۲	۷/۶۶	۷/۵۸	۷/۲۱	۷/۶۵	۷/۶۴	۶/۲۰	۷/۴۰	۸/۶۷	۸/۵۸	۷/۶۲	۶/۱۵	۸/۴۴	۸/۱۶
۶/۰۸	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی	۵/۹۶	۵/۵۴	۶/۳۰	۶/۷۲	۶/۵۲	۶/۲۹	۵/۸۹	۶/۰۴	۵/۰۰	۵/۴۵	۵/۹۶	۵/۳۸	۶/۱۳	۶/۸۳	۷/۵۰	۵/۵۹
۵/۳۴	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)	۵/۲۵	۴/۵۴	۶/۷۴	۵/۰۶	۵/۲۵	۵/۹۹	۵/۷۶	۵/۸۹	۴/۸۶	۵/۶۷	۵/۰۵	۶/۱۱	۵/۲۷	۵/۱۸	۷/۰۰	۶/۱۲
۶/۱۰	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران	۶/۱۱	۴/۹۲	۶/۳۳	۶/۶۷	۶/۵۷	۶/۶۱	۴/۸۶	۶/۰۰	۶/۰۰	۶/۱۳	۶/۴۲	۶/۲۴	۶/۵۱	۵/۴۲	۶/۵۶	۶/۲۵
۶/۴۶	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای بازار	۶/۲۰	۵/۴۲	۶/۸۲	۶/۶۲	۶/۸۶	۶/۴۰	۵/۴۲	۷/۲۶	۶/۶۳	۸/۱۳	۷/۲۹	۶/۱۳	۶/۶۳	۶/۳۶	۴/۸۶	۷/۰۷
۵/۰۴	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار	۴/۶۴	۴/۵۰	۵/۴۶	۵/۱۲	۵/۰۰	۵/۲۹	۴/۲۱	۵/۳۷	۵/۰۰	۵/۳۳	۶/۰۰	۴/۵۸	۴/۷۴	۴/۸۲	۸/۲۵	۵/۵۰
۵/۹۹	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران	۵/۷۸	۶/۳۸	۵/۸۱	۵/۷۹	۵/۹۶	۵/۸۷	۶/۰۷	۶/۴۱	۵/۱۴	۶/۸۶	۶/۸۱	۵/۷۳	۶/۰۸	۷/۲۷	۷/۷۵	۷/۳۲
۵/۲۳	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار	۵/۲۹	۵/۳۶	۵/۴۸	۴/۹۳	۵/۳۷	۵/۲۲	۴/۸۵	۵/۲۰	۴/۷۵	۴/۷۳	۶/۱۳	۵/۲۸	۵/۳۸	۶/۳۶	۶/۲۰	۵/۹۴
۶/۴۰	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار	۶/۳۲	۴/۰۰	۶/۳۵	۵/۹۶	۶/۴۰	۷/۰۱	۵/۸۷	۶/۹۶	۶/۲۵	۵/۱۳	۶/۲۵	۶/۳۳	۶/۶۷	۵/۷۷	۷/۳۸	۷/۲۹
۵/۹۴	کارگری عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه	۶/۱۵	۵/۵۴	۶/۳۲	۶/۳۶	۶/۴۲	۶/۱۵	۶/۱۱	۶/۱۰	۵/۴۰	۶/۱۱	۵/۴۸	۶/۹۶	۶/۵۴	۶/۷۷	۶/۸۸	۶/۱۷
۵/۶۷	کمبود تقاضا در بازار	۵/۲۹	۴/۸۵	۶/۳۴	۵/۳۲	۵/۵۳	۴/۸۱	۵/۲۱	۴/۹۶	۵/۰۰	۵/۰۰	۵/۱۹	۵/۰۰	۵/۹۵	۵/۷۰	۸/۶۷	۶/۳۵
۵/۸۱	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز	۵/۸۰	۶/۱۴	۶/۳۸	۶/۰۲	۵/۸۳	۵/۷۳	۵/۲۶	۵/۵۹	۶/۲۲	۳/۸۸	۶/۳۹	۶/۷۳	۶/۱۳	۵/۳۳	۶/۰۰	۵/۹۲
۵/۸۲	کمبود نیروی کار ماهر	۶/۳۸	۵/۶۲	۵/۵۴	۶/۷۰	۶/۱۳	۶/۲۶	۴/۸۴	۵/۵۵	۶/۵۶	۵/۲۷	۵/۸۱	۶/۲۲	۶/۱۸	۵/۶۹	۷/۱۳	۶/۲۵
۵/۵۰	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت	۵/۳۱	۵/۹۲	۵/۶۳	۵/۰۱	۵/۵۵	۴/۹۵	۵/۵۰	۵/۵۰	۵/۰۰	۶/۳۰	۶/۳۶	۶/۳۱	۵/۱۴	۵/۰۸	۶/۶۷	۵/۱۸
۴/۲۰	محدودیت دسترسی به آب	۴/۸۸	۴/۳۱	۴/۸۶	۴/۴۱	۴/۲۱	۵/۴۶	۳/۸۲	۴/۳۹	۴/۶۳	۵/۴۵	۴/۵۲	۶/۴۲	۴/۷۶	۳/۳۶	۵/۷۵	۴/۳۵
۶/۱۳	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و ...)	۷/۰۲	۶/۲۹	۶/۵۲	۶/۵۳	۶/۱۶	۶/۶۹	۵/۱۳	۶/۱۰	۷/۵۰	۶/۲۵	۶/۶۷	۷/۴۴	۶/۵۳	۵/۰۰	۶/۲۵	۶/۲۱
۶/۳۵	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی	۶/۲۵	۶/۵۰	۶/۳۳	۵/۸۹	۶/۵۳	۶/۴۵	۵/۳۵	۶/۰۷	۷/۱۴	۶/۱۰	۶/۴۰	۶/۸۸	۶/۸۲	۶/۹۲	۶/۷۵	۶/۶۷
۶/۱۱	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	۶/۳۱	۵/۶۹	۶/۱۳	۶/۴۸	۶/۷۰	۶/۶۵	۶/۱۱	۶/۴۵	۵/۵۶	۷/۰۰	۶/۶۳	۶/۷۵	۶/۷۵	۷/۰۸	۶/۲۵	۵/۷۰

شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و اتاق‌ها

جدول ۱۲ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و سه اتاق - تابستان ۱۴۰۴

اتاق اصناف			اتاق تعاون			اتاق بازرگانی			کل			عنوان مؤلفه (موانع کسب و کار)
درصد تغییرات	تابستان ۱۴۰۴	بهار ۱۴۰۴	درصد تغییرات	تابستان ۱۴۰۴	بهار ۱۴۰۴	درصد تغییرات	تابستان ۱۴۰۴	بهار ۱۴۰۴	درصد تغییرات	تابستان ۱۴۰۴	بهار ۱۴۰۴	
-۰/۳۴	۵/۹۳	۵/۹۵	۴/۹۲	۶/۲۱	۵/۹۲	۲/۷۸	۵/۹۸	۵/۸۲	۲/۶۰	۶/۰۰	۵/۸۵	
۵/۶۱	۴/۱۸	۳/۹۶	۶/۵۷	۴/۱۵	۳/۸۹	-۳/۳۶	۳/۷۳	۳/۸۶	-۰/۲۹	۳/۸۷	۳/۸۸	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
-۱/۴۴	۵/۱۷	۵/۲۵	۲/۴۰	۶/۶۰	۶/۴۵	۳/۷۸	۶/۳۳	۶/۱۰	۳/۱۷	۶/۱۸	۵/۹۹	برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
-۱/۵۶	۵/۲۹	۵/۳۸	۱۰/۴۲	۵/۵۲	۴/۹۹	۳/۵۱	۵/۳۵	۵/۱۷	۳/۴۴	۵/۳۷	۵/۱۹	بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌ها/بشأن
-۵/۰۸	۵/۹۱	۶/۲۳	۰/۹۶	۷/۱۹	۷/۱۲	۳/۲۵	۷/۴۳	۷/۲۰	۱/۷۴	۷/۱۶	۷/۰۴	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
-۲/۸۶	۷/۹۰	۸/۱۳	۵/۴۸	۸/۴۳	۷/۹۹	۳/۷۷	۸/۰۲	۷/۷۳	۳/۰۰	۸/۰۵	۷/۸۲	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
-۷/۱۰	۵/۹۷	۶/۴۲	-۲/۴۴	۶/۴۶	۶/۶۲	۱/۵۹	۶/۲۱	۶/۱۱	۰/۱۰	۶/۲۱	۶/۲۰	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۷/۳۰	۵/۳۷	۵/۰۱	-۰/۵۲	۵/۱۳	۵/۱۶	۵/۱۶	۵/۰۴	۴/۸۰	۵/۱۵	۵/۱۱	۴/۸۶	تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بیرغبندی به خرید محصولات ایرانی
-۲/۳۲	۶/۷۵	۶/۹۱	۱/۱۷	۶/۸۳	۶/۷۵	۱/۷۴	۶/۲۰	۶/۰۹	۱/۳۴	۶/۳۷	۶/۲۸	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۰/۱۴	۶/۱۲	۶/۱۱	۳/۰۱	۶/۵۴	۶/۳۵	۱/۳۵	۶/۱۴	۶/۰۵	۱/۶۷	۶/۱۹	۶/۰۹	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
-۱۰/۹۲	۶/۰۲	۶/۷۶	۲/۸۱	۶/۷۴	۶/۵۵	۲/۹۷	۶/۵۹	۶/۴۰	۰/۶۲	۶/۵۲	۶/۴۸	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۱/۵۷	۷/۷۲	۷/۶۰	۱/۰۶	۸/۰۲	۷/۹۳	۱/۴۷	۷/۵۱	۷/۴۰	۱/۷۶	۷/۶۱	۷/۴۸	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
-۰/۲۴	۶/۰۷	۶/۰۸	۶/۷۳	۶/۳۶	۵/۹۶	۳/۵۷	۶/۰۲	۵/۸۱	۳/۵۵	۶/۰۷	۵/۸۶	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
-۴/۳۸	۵/۴۱	۵/۶۶	۸/۳۰	۵/۹۱	۵/۴۶	-۱/۴۵	۵/۳۲	۵/۴۰	-۰/۵۹	۵/۴۰	۵/۴۳	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۱/۹۲	۶/۴۵	۶/۳۲	۸/۱۰	۶/۷۱	۶/۲۱	۶/۰۳	۶/۰۴	۵/۷۰	۶/۰۸	۶/۱۹	۵/۸۳	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
-۱/۲۱	۶/۱۶	۶/۳۳	۷/۰۳	۶/۶۹	۶/۲۵	۳/۰۸	۶/۳۸	۶/۱۹	۳/۰۱	۶/۴۰	۶/۲۲	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای بازار
۲/۱۶	۵/۳۶	۵/۳۵	۱۵/۴۱	۵/۶۷	۴/۹۱	۱/۵۱	۴/۶۸	۴/۶۱	۳/۶۸	۴/۹۱	۴/۷۴	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۰/۲۸	۶/۵۷	۶/۵۶	۰/۸۶	۶/۲۸	۶/۲۲	۲/۷۲	۵/۷۶	۵/۶۰	۲/۴۴	۵/۹۳	۵/۷۹	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۰/۳۳	۵/۶۴	۵/۶۲	۶/۵۰	۵/۶۷	۵/۳۳	۲/۸۱	۵/۱۴	۵/۰۰	۳/۱۶	۵/۲۸	۵/۱۲	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
-۰/۲۸	۶/۵۰	۶/۵۲	۸/۸۷	۶/۷۸	۶/۲۲	۵/۷۲	۶/۳۲	۵/۹۸	۵/۳۴	۶/۴۱	۶/۰۸	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
-۰/۳۲	۶/۱۸	۶/۲۰	۲/۸۰	۶/۴۴	۶/۲۷	۲/۵۷	۶/۰۴	۵/۸۹	۲/۵۰	۶/۱۱	۵/۹۷	کارگریز عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۲/۸۲	۶/۳۲	۶/۱۵	۳/۷۷	۵/۵۷	۵/۳۷	۳/۶۰	۵/۳۰	۵/۱۲	۳/۵۹	۵/۵۰	۵/۳۱	کمبود تقاضا در بازار
۰/۴۸	۶/۰۸	۶/۰۵	۴/۴۰	۵/۸۳	۵/۵۸	۱/۰۳	۵/۸۰	۵/۷۴	۱/۲۱	۵/۸۵	۵/۷۸	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۳/۸۵	۶/۲۷	۶/۰۴	۱/۳۱	۵/۷۹	۵/۷۲	۲/۳۷	۶/۱۲	۵/۹۷	۲/۲۷	۶/۱۰	۵/۹۶	کمبود نیروی کار ماهر
۴/۴۷	۵/۸۵	۵/۶۰	۵/۸۰	۵/۵۰	۵/۲۰	-۶/۸۷	۵/۳۰	۵/۶۹	-۳/۸۶	۵/۴۲	۵/۶۴	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۱۱/۰۸	۴/۵۵	۴/۱۰	۱۹/۰۱	۴/۷۰	۳/۹۵	۷/۲۱	۴/۶۱	۴/۳۰	۸/۸۷	۴/۶۱	۴/۲۴	محدودیت دسترسی به آب
۶/۴۳	۵/۸۹	۵/۵۳	۱۵/۷۱	۶/۱۹	۵/۳۵	۹/۱۲	۶/۷۸	۶/۲۱	۸/۶۹	۶/۵۴	۶/۰۲	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)
۳/۸۶	۶/۶۶	۶/۴۱	۴/۷۳	۶/۵۸	۶/۲۸	۵/۵۲	۶/۲۴	۵/۹۲	۵/۴۲	۶/۳۵	۶/۰۲	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۱/۵۷	۵/۵۶	۵/۴۸	۵/۶۴	۶/۵۷	۶/۲۲	۲/۷۰	۶/۴۰	۶/۲۳	۲/۹۲	۶/۲۹	۶/۱۱	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی

در تابستان ۱۴۰۴، فعالان اقتصادی مشارکت کننده در این پایش، سه مؤلفه: ۱- غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات، ۲- دشواری تأمین مالی از بانک ها، ۳- بی ثباتی سیاست ها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار را نامناسب ترین مؤلفه های محیط کسب و کار کشور نسبت به سایر مؤلفه ها ارزیابی نموده اند.

علاوه بر این، مهمترین موانع کسب و کار بیان شده توسط فعالان اقتصادی زیرمجموعه هریک از سه اتاق بازرگانی، تعاون و اصناف ایران نیز در قالب جدول ۱۳ نشان داده شده است.

جدول ۱۳ - مهم ترین موانع کسب و کار بیان شده توسط فعالان اقتصادی زیرمجموعه هر یک از سه اتاق

مجموعه	الویت		۱	۲	۳	۴	۵
	اولویت	مجموعه					
کل	بهار ۱۴۰۴	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	
	تابستان ۱۴۰۴	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	محدودیت دسترسی به حامل های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران	بهار ۱۴۰۴	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاههای اجرایی	
	تابستان ۱۴۰۴	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	محدودیت دسترسی به حامل های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	
اتاق تعاون ایران	بهار ۱۴۰۴	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	رویه های سختگیرانه اداره های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی	
	تابستان ۱۴۰۴	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	دخالت های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت ها در بازار	
اتاق اصناف ایران	بهار ۱۴۰۴	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران	
	تابستان ۱۴۰۴	غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانکها	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه های اجرایی	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران	

اولویت اول در هر سه اتاق، غیر قابل پیش بینی بودن و تغییر قیمت مواد اولیه و محصولات عنوان شده است. اولویت دوم در هر سه اتاق، دشواری تأمین مالی از بانکها عنوان شده است. اولویت سوم در اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران و اتاق تعاون ایران بی ثباتی سیاستها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار و در اتاق اصناف ایران تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیر استاندارد و تقلبی در بازار عنوان شده است.

شاخص ملی محیط کسب و کار بر اساس مدل کارآفرینی شین

جدول ۱۴ - شاخص ملی محیط کسب و کار بر اساس نماگرهای مدل کارآفرینی شین

محیط	شاخص نماگر	شاخص نماگر		شاخص محیط			شاخص کل	
		میانگین		درصد تغییرات	میانگین		درصد تغییرات نسبت به * تابستان ۱۴۰۴	فصل مشابه سال گذشته
		تابستان ۱۴۰۴	بهار ۱۴۰۴		تابستان ۱۴۰۴	بهار ۱۴۰۴		
نهادی	محیط سیاسی امنیتی	۶/۰۱	۵/۷۱	۲/۳۹	۵/۸۶	۵/۷۲	۶/۲۸	۲/۴۱
	محیط علمی آموزشی	۵/۹۶	۵/۹۵					
	محیط فرهنگی	۶/۱۰	۵/۹۴					
	محیط فناوری و نوآوری	۵/۸۶	۵/۹۱					
	محیط قانونی و حقوقی	۵/۶۴	۵/۳۶					
	ساختار و عملکرد دولت	۵/۸۶	۵/۸۸					
اقتصادی	محیط اقتصاد کلان	۶/۶۸	۶/۳۸	۲/۴۳	۶/۸۰	۶/۶۴	۶/۲۸	۲/۴۱
	محیط مالی	۸/۲۸	۸/۲۲					
	محیط جغرافیایی - زیرساخت‌ها و ظرفیت‌های اقلیمی	۶/۳۹	۶/۲۰					
	ساختار تولید - انحصار، خوشه‌ها و مواد اولیه	۶/۰۴	۵/۹۷					

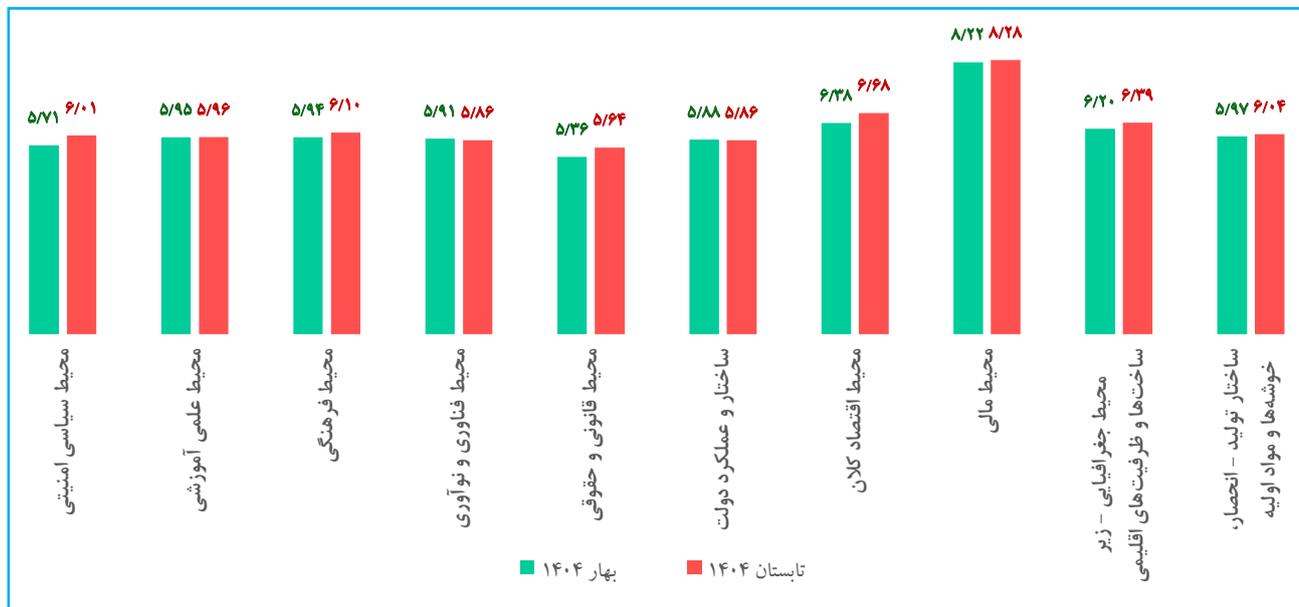
*: مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین، شاخص ملی محیط کسب و کار ایران در تابستان ۱۴۰۴، عدد ۶/۲۸ (عدد ۱۰ بدترین ارزیابی است) را نشان می‌دهد به طوری که میانگین ارزیابی محیط نهادی (شامل محیط سیاسی، محیط آموزشی و علمی، محیط فرهنگی، محیط فناوری و نوآوری، محیط حقوقی و ساختار دولت) عدد ۵/۸۶ و میانگین ارزیابی محیط اقتصادی (شامل محیط اقتصاد کلان، محیط مالی، محیط جغرافیایی و ساختار تولید) عدد ۶/۸۰ است. نگاه اجمالی نشان می‌دهد محیط قانونی و حقوقی با عدد ۵/۶۴ و محیط مالی با عدد ۸/۲۸ به ترتیب مساعدترین و نامساعدترین محیط‌ها بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین بوده‌اند.

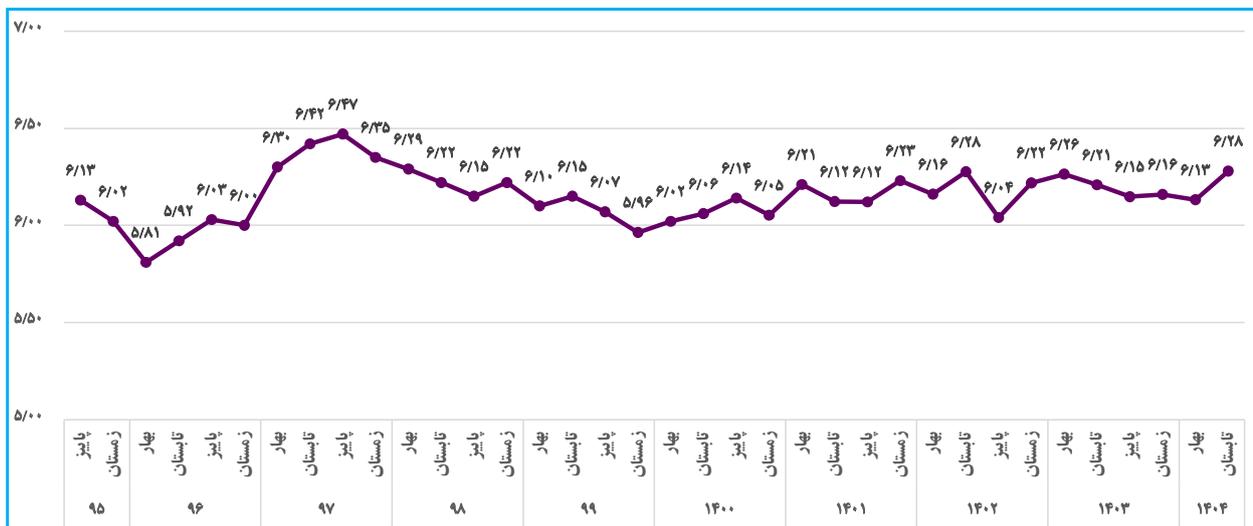
با توجه به جدول ۱۴، شاخص ملی کارآفرینی شین نسبت به فصل بهار ۱۴۰۴، دارای درصد تغییرات ۲/۴۱ است که به معنی نامساعد شدن در شرایط کارآفرینی در فصل تابستان ۱۴۰۴ نسبت به فصل بهار ۱۴۰۴ بوده است. همچنین تغییرات نسبت به فصل مشابه سال قبل (۱/۱۳٪) نشان می‌دهد شرایط کارآفرینی نامساعدتر شده است. لازم به ذکر است شاخص شین به دلیل استفاده از ضرائب اهمیت برای هر یک از نماگرها و محیط‌های تشکیل دهنده محیط کسب و کار، از دقت بیشتری نسبت به شاخص ملی برخوردار است.

نمودار ۶ - شاخص محیط کسب و کار بر اساس مدل کارآفرینی شین

نمودار ۷ - روند شاخص ملی محیط کسب و کار بر اساس مدل کارآفرینی شین

شاخص محیط کسب و کار بر اساس تعداد کارکنان بنگاه‌های اقتصادی

جدول ۱۵ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و تعداد کارکنان بنگاه

تعداد کارکن (نفر)	عنوان مؤلفه (موانع کسب و کار)					
	بیشتر از ۲۰۰	۱۰۱-۲۰۰	۵۰-۱۰۰	۱۱-۴۹	۶-۱۰	کمتر از ۵
۶/۱۹	۶/۱۴	۶/۰۴	۶/۰۷	۶/۱۰	۵/۸۹	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۳/۹۳	۳/۸۹	۳/۶۰	۳/۷۱	۳/۹۵	۳/۹۸	برداشتهای سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۷/۰۳	۶/۵۴	۶/۷۶	۶/۶۳	۶/۳۴	۵/۵۸	بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۵/۶۲	۵/۴۱	۵/۲۳	۵/۳۹	۵/۵۵	۵/۲۶	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
۷/۸۴	۷/۷۵	۷/۵۵	۷/۶۲	۷/۲۷	۶/۶۴	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۸/۲۵	۸/۳۹	۸/۱۷	۸/۳۴	۸/۱۰	۷/۷۹	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۷/۲۷	۷/۴۵	۶/۶۱	۶/۳۱	۶/۲۰	۵/۸۵	تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بیرغبتی به خرید محصولات ایرانی
۵/۲۰	۴/۵۹	۴/۹۷	۴/۹۴	۵/۱۷	۵/۲۴	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۶/۰۷	۶/۱۷	۶/۰۵	۶/۲۹	۶/۴۵	۶/۴۷	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شهرداری در بازار
۶/۱۹	۶/۱۳	۵/۷۲	۶/۱۵	۶/۴۱	۶/۲۱	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۶/۲۸	۶/۶۳	۶/۵۵	۶/۷۴	۶/۷۱	۶/۲۹	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۷/۷۹	۷/۹۷	۷/۴۷	۷/۶۸	۷/۸۴	۷/۴۴	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۵/۷۶	۶/۱۰	۶/۰۶	۶/۱۰	۶/۱۳	۶/۰۴	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۵/۷۸	۵/۵۲	۵/۶۷	۵/۲۸	۵/۳۷	۵/۳۹	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۶/۴۲	۶/۳۵	۶/۰۵	۶/۲۶	۶/۲۶	۶/۱۰	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای بازار
۶/۳۸	۶/۲۷	۵/۸۲	۶/۲۸	۶/۷۰	۶/۴۷	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۴/۸۶	۴/۴۴	۴/۹۵	۴/۵۸	۴/۹۸	۵/۱۲	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۵/۴۱	۵/۱۹	۵/۵۹	۵/۷۷	۶/۰۷	۶/۱۱	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۵/۲۹	۴/۷۴	۵/۱۵	۵/۲۸	۵/۳۴	۵/۳۴	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۶/۴۶	۶/۸۵	۶/۴۹	۶/۴۳	۶/۴۱	۶/۳۴	کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۶/۳۴	۶/۰۲	۵/۹۸	۶/۳۸	۶/۱۵	۵/۹۴	کمبود تقاضا در بازار
۴/۷۵	۵/۱۳	۵/۲۱	۵/۱۹	۵/۵۴	۵/۸۲	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۶/۲۷	۶/۰۸	۵/۷۸	۵/۷۵	۵/۸۲	۵/۸۸	کمبود نیروی کار ماهر
۵/۹۳	۶/۷۳	۶/۲۷	۶/۳۳	۶/۱۵	۵/۸۴	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۵/۷۸	۵/۴۰	۵/۴۹	۵/۲۹	۵/۳۶	۵/۴۸	محدودیت دسترسی به آب
۵/۳۲	۵/۱۷	۵/۲۲	۴/۷۰	۴/۵۱	۴/۳۷	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و ...)
۷/۳۶	۷/۲۵	۷/۲۶	۷/۰۷	۶/۴۸	۵/۹۶	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۶/۵۳	۶/۰۱	۶/۱۴	۶/۴۳	۶/۴۳	۶/۳۱	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی
۶/۴۰	۶/۷۶	۶/۳۷	۶/۵۱	۶/۵۶	۵/۹۵	

شاخص محیط کسب و کار بر اساس سابقه فعالیت بنگاه‌های اقتصادی

جدول ۱۶ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و سابقه فعالیت اقتصادی

سابقه فعالیت اقتصادی (سال)					عنوان مؤلفه (موانع کسب و کار)
بیشتر از ۱۶	۱۱ تا ۱۵	۶ تا ۱۰	۳ تا ۵	کمتر از ۲	
۶/۱۰۶	۶/۱۱۵	۵/۹۶	۵/۸۴	۵/۸۰	
۴/۰۰	۴/۰۱	۳/۷۳	۳/۶۵	۳/۷۶	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۶/۳۹	۶/۱۴	۶/۱۸	۵/۹۰	۵/۴۹	برداشتهای سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۵/۵۰	۵/۶۱	۵/۲۳	۵/۱۵	۴/۷۶	بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۷/۲۵	۷/۱۱	۷/۰۶	۷/۲۳	۶/۸۴	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
۸/۱۳	۸/۱۸	۸/۱۲	۷/۷۶	۷/۴۳	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۶/۳۷	۶/۴۷	۶/۱۳	۵/۸۴	۵/۳۶	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۵/۱۳	۵/۲۲	۵/۱۳	۴/۹۳	۵/۱۴	تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بیرغبتی به خرید محصولات ایرانی
۶/۴۰	۶/۵۷	۶/۲۹	۶/۲۳	۶/۳۱	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۶/۲۰	۶/۴۴	۶/۰۶	۶/۱۲	۶/۲۵	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
۶/۵۷	۶/۶۸	۶/۵۲	۶/۲۹	۶/۱۹	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۷/۶۶	۷/۸۳	۷/۶۱	۷/۳۷	۷/۱۲	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۶/۰۶	۶/۲۱	۶/۰۳	۵/۹۶	۶/۳۷	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۵/۴۰	۵/۷۲	۵/۳۰	۵/۳۰	۵/۲۱	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۶/۲۶	۶/۴۸	۵/۹۷	۶/۱۴	۵/۷۷	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۶/۲۹	۶/۶۴	۶/۳۸	۶/۴۹	۶/۲۸	وجود انحصار، امتیاز یا هرنوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای بازار
۴/۹۰	۵/۱۷	۴/۹۱	۴/۶۴	۵/۱۲	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۵/۹۸	۶/۲۲	۵/۸۷	۵/۶۱	۶/۴۱	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۵/۳۱	۵/۵۷	۵/۲۵	۵/۰۶	۴/۸۶	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۶/۴۵	۶/۵۸	۶/۴۷	۶/۰۴	۶/۵۳	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۶/۲۰	۶/۲۹	۵/۹۹	۶/۰۲	۵/۶۶	کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۵/۵۵	۵/۶۰	۵/۵۴	۵/۳۳	۴/۹۶	کمبود تقاضا در بازار
۵/۹۴	۵/۹۷	۵/۷۸	۵/۶۶	۵/۶۱	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۶/۲۲	۶/۰۹	۶/۱۰	۵/۹۰	۵/۶۶	کمبود نیروی کار ماهر
۵/۵۰	۵/۵۶	۵/۳۶	۵/۲۴	۵/۱۶	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۴/۷۶	۴/۸۰	۴/۵۱	۴/۲۱	۴/۶۴	محدودیت دسترسی به آب
۶/۵۹	۶/۶۸	۶/۶۳	۶/۲۶	۵/۹۷	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و ...)
۶/۳۱	۶/۵۱	۶/۳۰	۶/۳۸	۶/۲۰	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۶/۲۴	۶/۴۸	۶/۲۹	۶/۲۶	۶/۰۲	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی

در جدول ۱۵ مولفه‌های پیمایشی به تفکیک تعداد کارکنان قابل مشاهده است. عدد شاخص محیط کسب و کار در بنگاه‌هایی که کمتر از ۵ کارکن دارند ۵/۸۹ محاسبه شده است که نشان دهنده وضعیت کسب و کار بهتر در این بنگاه‌ها نسبت به سایر بنگاه‌های اقتصادی است و عدد شاخص محیط کسب و کار در بنگاه‌ها با بیشتر از ۲۰۰ کارکن، ۶/۱۹ محاسبه شده است که این بنگاه‌ها دارای وضعیت بدتری در محیط کسب و کار نسبت به سایر بنگاه‌ها ارزیابی شده‌اند.

همچنین بر اساس جدول شماره ۱۶ در بنگاه‌هایی که فعالیت اقتصادی آنها بین ۱۱ تا ۱۵ سال است، نامساعدترین محیط کسب و کار نسبت به سایر بنگاه‌ها با میانگین ۶/۱۵ اعلام شده و بنگاه‌های اقتصادی با کمتر از ۲ سال سابقه فعالیت اقتصادی هم، دارای مساعدترین وضعیت (۵/۸۰) محیط کسب و کار هستند.

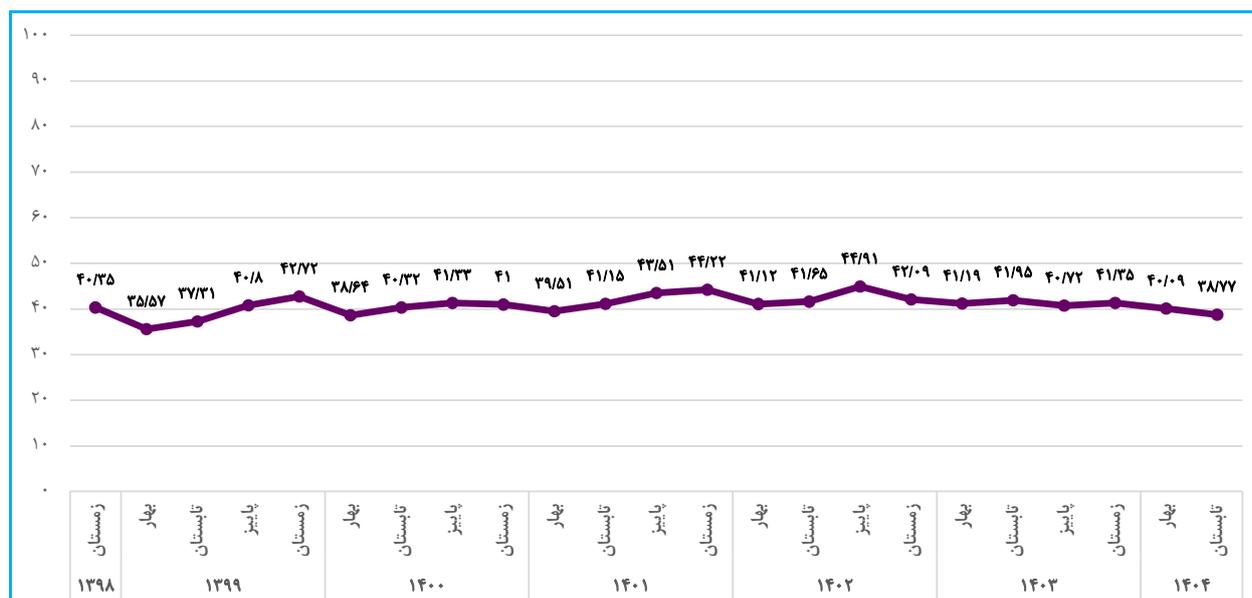
شاخص محیط کسب و کار بر اساس شرکت‌های دانش بنیان

در جدول ۱۷، موانع و مشکلات کسب و کار شرکت‌های دانش بنیان ارائه شده است. با توجه به جدول، پنج مشکل اولویت‌دار شرکت‌های دانش بنیان غیر قابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات، دشواری تامین مالی از بانک‌ها، بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار، محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...) و برداشته‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط ماموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و... در دستگاه‌های اجرایی، هستند. با این حال مشاهده ارقام جدول نشان می‌دهد که برخی مشکلات این شرکت‌ها در مقایسه با سایر واحدهای اقتصادی کشور حادث‌تر است.

شاخص محیط کسب و کار بر اساس ظرفیت فعالیت بنگاه‌های اقتصادی

در جدول ۱۸، مشکلات کسب و کار به تفکیک درصد ظرفیت فعالیت قابل مشاهده است. بر اساس نتایج بدست آمده بنگاه‌های اقتصادی مشارکت کننده در طرح (۳۱۰۰ بنگاه) به طور متوسط با ۳۸/۷۷ درصد ظرفیت واقعی خود فعالیت داشته‌اند.

نمودار ۸. ظرفیت تولید (درصد) بنگاه اقتصادی

جدول ۱۷ - موانع و مشکلات محیط کسب و کار شرکت‌های دانش بنیان

کل کشور	دانش بنیان	عنوان مولفه (موانع کسب و کار)
۳/۸۷	۳/۸۱	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۶/۱۸	۶/۹۷	برداشتهای سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۵/۳۷	۵/۴۷	بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۷/۱۶	۷/۴۳	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب‌وکار
۸/۰۵	۸/۳۳	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۶/۲۱	۶/۷۱	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۵/۱۱	۵/۱۹	تأمیل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بیرغبتی به خرید محصولات ایرانی
۶/۳۷	۶/۱۰	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۶/۱۹	۶/۰۱	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه دولتی در بازار
۶/۵۲	۶/۰۷	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۷/۶۱	۷/۶۷	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۶/۰۷	۶/۱۱	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۵/۴۰	۵/۰۰	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۶/۱۹	۵/۷۰	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۶/۴۰	۶/۲۸	وجود انحصار، امتیاز یا هرنوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای بازار
۴/۹۱	۴/۱۳	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۵/۹۳	۵/۵۶	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۵/۲۸	۴/۹۷	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۶/۴۱	۶/۱۴	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۶/۱۱	۶/۲۴	کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۵/۵۰	۵/۱۵	کمبود تقاضا در بازار
۵/۸۵	۵/۶۰	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۶/۱۰	۶/۲۹	کمبود نیروی کار ماهر
۵/۴۲	۴/۷۳	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۴/۶۱	۳/۹۷	محدودیت دسترسی به آب
۶/۵۴	۶/۹۸	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)
۶/۳۵	۵/۹۶	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۶/۲۹	۶/۶۳	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب‌وکار در دستگاه‌های اجرایی

جدول ۱۸ - موانع و مشکلات محیط کسب و کار به تفکیک ظرفیت تولید بنگاه‌های اقتصادی

ظرفیت تولید بنگاه اقتصادی (درصد)				عنوان مولفه (موانع کسب و کار)
بیشتر از ۷۰	۵۰ تا ۷۰	۳۰ تا ۵۰	کمتر از ۳۰	
۵/۸۷	۵/۸۸	۶/۰۲	۶/۳۲	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۳/۸۹	۳/۷۵	۳/۸۱	۴/۰۵	برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۵/۷۳	۵/۹۰	۶/۶۶	۶/۵۹	بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۵/۲۱	۵/۱۶	۵/۳۳	۵/۸۶	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب‌وکار
۶/۷۲	۶/۸۳	۷/۶۲	۷/۶۸	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۷/۹۱	۷/۹۹	۸/۱۹	۸/۲۰	رویه‌های سخت‌گیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۶/۰۵	۶/۱۶	۶/۲۲	۶/۴۸	تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بیرغبتی به خرید محصولات ایرانی
۵/۱۰	۵/۲۶	۴/۹۲	۵/۱۷	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۶/۳۶	۶/۱۶	۶/۲۸	۶/۷۰	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
۵/۹۹	۶/۰۰	۶/۱۱	۶/۷۵	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۶/۳۵	۶/۳۹	۶/۶۱	۶/۸۱	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۷/۶۳	۷/۳۶	۷/۵۲	۷/۹۶	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۵/۸۱	۵/۸۱	۶/۱۴	۶/۶۶	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۵/۵۵	۵/۳۵	۵/۲۵	۵/۴۱	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۶/۰۶	۶/۰۱	۶/۱۱	۶/۶۵	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار
۶/۱۷	۶/۲۲	۶/۳۶	۶/۹۸	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۵/۰۱	۴/۹۴	۴/۴۵	۵/۲۶	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۵/۹۲	۵/۸۵	۵/۸۴	۶/۱۵	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۵/۲۵	۵/۲۲	۵/۰۲	۵/۷۲	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۶/۰۷	۶/۱۷	۶/۶۰	۶/۹۴	کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۵/۸۰	۵/۹۷	۶/۲۷	۶/۵۶	کمبود تقاضا در بازار
۵/۱۵	۵/۲۵	۵/۵۷	۶/۲۱	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۵/۸۵	۶/۰۶	۶/۲۸	۶/۳۱	کمبود نیروی کار ماهر
۵/۶۰	۵/۴۱	۵/۱۱	۵/۵۲	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۴/۴۳	۴/۶۵	۴/۸۱	۴/۶۱	محدودیت دسترسی به آب
۶/۲۸	۶/۵۱	۶/۸۳	۶/۶۵	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)
۶/۲۹	۶/۱۳	۶/۲۰	۶/۸۵	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۶/۱۶	۶/۱۱	۶/۲۰	۶/۷۸	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب‌وکار در دستگاه‌های اجرایی

برخی اقدامات انجام شده اتاق‌ها به منظور رفع موانع کسب و کار تابستان ۱۴۰۴

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

- ❖ رفع برخی موانع تعرفه‌ای با کشور ترکیه از طریق اجرایی شدن توافق تجارت ترجیحی D8 با ترکیه.
- ❖ پیگیری و ارائه پاسخ به استعلامات مربوط به گواهی مبدأ کالاهای صادراتی جمهوری اسلامی ایران از سوی گمرک ترکیه، با هدف تسهیل روند ترخیص کالا، تأیید اصالت مدارک و صیانت از منافع صادرکنندگان ایرانی.
- ❖ پیگیری و دریافت اطلاعات مربوط به مأخذ تعرفه‌های گمرکی کالاهای وارداتی از مراجع رسمی و ذی‌ربط در کشورهای هدف، به منظور اطلاع‌رسانی دقیق به فعالان اقتصادی، برنامه‌ریزی وارداتی، و رعایت الزامات قانونی و مالیاتی بین‌المللی.
- ❖ شناسایی، بررسی و پیگیری ارتباط با شرکت‌ها و مؤسسات فعال در حوزه‌های تخصصی مرتبط در کشورهای مورد تقاضا، با هدف توسعه همکاری‌های تجاری، ایجاد شبکه‌های ارتباطی مؤثر و تسهیل ورود به بازارهای هدف.
- ❖ انعکاس مسائل و مشکلات مطروحه از سوی برخی شرکت‌های عضو از طریق نمایندگی‌های جمهوری اسلامی ایران در کشورهای مربوطه، با هدف طرح و پیگیری مطالبات در مراجع ذی‌صلاح، تسهیل رفع موانع موجود، حمایت از منافع شرکت‌های ایرانی و تقویت حضور پایدار آنان در بازارهای هدف.
- ❖ اطلاع‌رسانی مستمر در خصوص گزارش‌های تحلیلی، مناقصات بین‌المللی و نمایشگاه‌های تخصصی در حوزه‌های مرتبط، با هدف ارتقای سطح آگاهی فعالان اقتصادی، شناسایی فرصت‌های نوین تجاری و سرمایه‌گذاری، تسهیل حضور مؤثر شرکت‌های ایرانی در عرصه‌های رقابتی و ایجاد بستر مناسب برای توسعه همکاری‌های بین‌المللی و انتقال دانش فنی.
- ❖ لغو محدودیت ویرایش کد تعرفه ثبت سفارش پس از تخصیص ارز تا ۱۵ مرداد ۱۴۰۴.
- ❖ تصویب و ابلاغ شیوه‌نامه فنی و اجرایی صدور بسته‌های سرمایه‌گذاری بدون نام، موضوع ماده ۲۷ قانون تأمین مالی تولید و زیرساخت‌ها.
- ❖ درخواست معاون حقوقی ریاست جمهوری برای تعیین سود بازرگانی و انتشار مقررات تجارت تا بهمن ماه.
- ❖ اصلاح تعرفه برق شرکت‌های آب‌شیرین‌کن.
- ❖ رونمایی از ابلاغ الکترونیکی قضایی ثنا در سامانه دادرسی کار وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، در راستای اجرای ماده ۱۰۹ قانون برنامه هفتم توسعه.
- ❖ اصلاح ماده ۳۰ آیین‌نامه داخلی هیأت دولت با هدف تسهیل و یکپارچه‌سازی انتشار مصوبات.
- ❖ لایحه حمایت از ایرانیان خارج از کشور.
- ❖ سندیکای تولیدکنندگان کاغذ و مقوای ایران اعلام کردند که با پیگیری‌ها از سوی اتاق‌ها و اتاق ایران

به نتایج خوبی در رابطه با اجرای صحیح قانون تأمین اجتماعی خصوصاً مواد ۳۸ و ۴۷ آن قانون در حال حصول می‌باشد هرچند که سازمان تأمین اجتماعی کماکان در این مورد مقاومت می‌نماید، ولی سایر مراجع ذی صلاح و قوه قضائیه هم به استناد مکاتبات و پیگیری‌های اتاق نسبت به اجرای دقیق این موارد قانونی و جلوگیری از اعمال سلیقه در اجرای آن تاکید نموده‌اند و اتاق، موفق به ایجاد همگرایی و هم افزایی در ایجاد مطالبه‌گری موفق در این زمینه شده‌است.

موانع و چالش‌ها و پیشنهادات اصلاحی در خصوص محیط کسب و کار - تابستان ۱۴۰۴

در راستای اجرای طرح پایش محیط کسب و کار در فصل تابستان ۱۴۰۴، از اتاق‌های بازرگانی سراسر کشور و تشکل‌های بخش خصوصی خواسته شد تا نظرات خود را در خصوص چالش‌های موجود در کسب و کار به ویژه در فصل تابستان ۱۴۰۴ و راهکارهای پیشنهادی اصلاحی به اتاق ایران منعکس کنند. براین اساس جدول زیر شامل نظرات کمیسیون‌ها و شورای گفتگوی اتاق‌ها و ... و برخی از تشکل‌ها در سراسر کشور در خصوص موانع و چالش‌های کسب و کار و راهکارهای پیشنهادی آن‌هاست.

مشکلات و موانع کسب و کارها و پیشنهادات تشکل‌ها و اتاق‌های بازرگانی - تابستان ۱۴۰۴

راهکارهای پیشنهادی	موانع و مشکلات
فدراسیون صنایع ماشین سازی و تجهیزات ایران	
پیشنهادات اجرایی: کوتاه‌مدت (۱-۳ ماه): تعیین « فهرست واحدهای اولویت‌دار صنعتی » (صنایع مادر و ماشین‌سازی) برای تخصیص حداقلی انرژی در روزهای ناپایدار، فعال‌سازی رویه اعلام وضعیت اضطراری و تخصیص سوخت اضطراری برای تولید. میان‌مدت (۳-۱۲ ماه): تشویق و تسهیل سرمایه‌گذاری در نیروگاه‌های مقیاس کوچک (IPP) و مولدهای ترکیبی در مناطق صنعتی، تدوین قراردادهای تضمینی خرید برق (PPA) برای صنایع کلیدی. بلندمدت (۱۲-۳۶ ماه): سرمایه‌گذاری در شبکه هوشمند (Grid Smart) و سامانه مدیریت تقاضا (DSM)، توسعه ظرفیت‌های تجدیدپذیر و انبارش انرژی برای صنایع. مسئولین پیشنهادی: وزارت نیرو، وزارت صمت، تشکل‌های صنعتی (برای شناسایی واحدهای اولویت‌دار) شاخص‌های سنجش: کاهش میانگین ساعات قطعی صنعتی، هزینه تأمین برق اضطراری به ازای واحد تولید.	قطعی برق و ناترازی انرژی وضعیت و پیامدها: قطعی‌های مکرر و ناترازی در شبکه انرژی موجب توقف خطوط تولید، نقص در فرآیندهای کیفی، افزایش هزینه‌های تولید (استفاده از ژنراتور) و کاهش بهره‌وری شده‌است. صنایع ماشین‌سازی به دلیل نیاز به ماشین‌آلات پیوسته و حساس، از پیامدها به شدت آسیب‌پذیرند. دلایل اصلی: ناترازی تولید- مصرف، اولویت‌بندی نامتناسب در تخصیص برق، کمبود ظرفیت تبدیل و انتقال، ضعف در برنامه‌ریزی بار ساعات اوج.

راهکارهای پیشنهادی	موانع و مشکلات
<p>پیشنهادات اجرایی:</p> <p>ابزارهای مالی: راهاندازی خط اعتباری ویژه صنعتی با نرخ ترجیحی (با مشارکت بانک مرکزی/وزارت اقتصاد)، استفاده موثر از تسهیلات صندوق ضمانت سرمایه‌گذاری صنایع کوچک برای صنایع ماشین‌سازی.</p> <p>تسهیلات مؤثر: توسعه ابزارهای نوین مالی همچون خرید اعتباری مطالبات کوتاه‌مدت (فکتورینگ)، تنزیل مطالبات میان‌مدت صادراتی (فورفیتینگ)، تنزیل اسناد و مطالبات تجاری (خرید دین یا invoice discounting) و تأمین مالی مبتنی بر زنجیره تأمین (SCF).</p> <p>سیاست‌های عمومی: تعویق یا تقسیط بدهی‌های مالیاتی و بیمه‌ای کوتاه‌مدت برای واحدهای آسیب‌دیده، اعطای مشوق مالیاتی برای سرمایه‌گذاری در تولید داخلی.</p> <p>مسئولین پیشنهادی: بانک مرکزی، وزارت اقتصاد، بانک‌ها، صندوق ضمانت سرمایه‌گذاری صنایع کوچک.</p> <p>شاخص‌های سنجش: دسترسی به اعتبار (نسبت درخواست‌های پذیرش شده به کل)، کاهش دوره گردش نقدی (Cycle Cash Conversion) کاهش نرخ بهره مؤثر برای خطوط اعتباری صنعتی.</p>	<p>کمبود نقدینگی و مشکلات مالی</p> <p>وضعیت و پیامدها: دسترسی محدود به سرمایه در گردش، افزایش هزینه مالی و کندی در اجرای قراردادهای، کاهش ظرفیت تولید و تأمین مواد اولیه.</p> <p>دلایل اصلی: نرخ بالای بهره، دشواری تأمین وثایق، کندی در پرداخت مطالبات، محدودیت خطوط اعتباری اختصاصی.</p>
<p>پیشنهادات اجرایی:</p> <p>کوتاه‌مدت: ایجاد «پنجره ویژه ارزی» برای اقلام حیاتی و قطعات غیرقابل بومی‌سازی با فرآیند تسریع‌شده، صدور مجوزهای اضطراری برای تأمین اقلام کلیدی.</p> <p>میان‌مدت: تدوین فهرست اقلام استراتژیک و تعریف اولویت‌های ارزی شفاف، استفاده از روش‌های جایگزین پرداخت (تهاتر، اعتبارات اسنادی تسهیل‌شده).</p> <p>طولانی‌مدت: ارتقای شفافیت و ثبات سیاست ارزی، تقویت بازارهای تأمین جایگزین و برنامه‌ریزی جهت کاهش وابستگی ارزی از طریق بومی‌سازی.</p> <p>مسئولین پیشنهادی: بانک مرکزی، وزارت صمت، گمرک، تشکل‌های صنعتی.</p> <p>شاخص‌های سنجش: زمان متوسط تخصیص ارز برای درخواست‌ها، درصد درخواست‌های پاسخ‌داده شده در بازه تعریف شده.</p>	<p>عدم تخصیص یا تأخیر در تخصیص ارز</p> <p>وضعیت و پیامدها: توقف واردات اقلام حیاتی و قطعات، افزایش هزینه تأمین و افزایش ریسک تأخیر قراردادهای.</p> <p>دلایل اصلی: فرآیندهای اداری طولانی، اولویت‌بندی ناکارآمد، نوسانات سیاست‌گذاری ارزی.</p>
<p>پیشنهادات اجرایی:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ ایجاد «انبار استراتژیک مواد اولیه» برای صنایع کلیدی. ■ تسهیل عرضه از طریق بورس کالا با محدودیت‌های انحصارگیری. ■ مشوق سرمایه‌گذاری برای تولید مواد اولیه خاص (اعم از آلیاژها و قطعات خاص). ■ اعمال مکانیزم‌های ضداحتکار/نظارت بر قیمت‌گذاری و شفاف‌سازی عرضه. <p>مسئولین پیشنهادی: وزارت صمت، بورس کالا، سازمان تعزیرات، تولیدکنندگان بزرگ.</p> <p>شاخص‌های سنجش: تعداد روزهای موجودی میانگین (Inventory day) تغییر درصدی قیمت مواد پایه در بازه‌های سه‌ماهه.</p>	<p>کمبود و گرانی مواد اولیه</p> <p>وضعیت پیامدها: نوسان هزینه تمام‌شده، کاهش تولید و تأخیر در پروژه‌ها.</p> <p>دلایل اصلی: عرضه ناکافی داخلی، انحصار عرضه برخی مواد، واسطه‌گری، محدودیت ارزی.</p>

راهکارهای پیشنهادی	موانع و مشکلات
<p>پیشنهادات اجرایی:</p> <p>برنامه حمایتی تحریک تقاضا: خرید تضمینی دولت برای پروژه‌های زیربنایی و نوسازی ناوگان.</p> <p>تسهیلات مالی هدفمند برای تشویق نقدینگی خریداران (lease financing) قراردادهای پشتیبانی مالی برای خریداران ماشین‌آلات داخلی).</p> <p>توسعه بازار صادراتی از طریق رایزنان بازرگانی، اتاق‌های مشترک بازرگانی و کنسرسیوم‌های صادراتی.</p> <p>مسئولین پیشنهادی: وزارت صمت، سازمان برنامه و بودجه، سازمان توسعه تجارت، بانک‌ها. شاخص‌های سنجش: نرخ استفاده از ظرفیت تولید، تعداد سفارشات جدید، رشد فروش داخلی و صادرات.</p>	<p>رکود بازار و کاهش تقاضا یا سفارش:</p> <p>وضعیت و پیامدها: افت سفارشات، کاهش اشتغال و بهره‌برداری از ظرفیت‌ها.</p> <p>دلایل اصلی: افت سرمایه‌گذاری خصوصی و دولت، عدم دسترسی به تسهیلات، مشکلات صادرات.</p>
<p>پیشنهادات اجرایی:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ توسعه ابزارهای پوشش ریسک ارزی برای بنگاه‌ها (فوروارد، فورفیتینگ) با تسهیل از سوی بانک مرکزی. ▪ مکان درج سازوکار تعدیل منطقی در قراردادهای (فرمول شاخصی شاخص‌شده) برای محافظت از تولیدکننده و خریدار. ▪ تشویق استفاده از پیمان‌های پولی دوجانبه در روابط تجاری. <p>شاخص‌های سنجش: شاخص نوسان ماهانه نرخ ارز برای ورودی‌های صنعتی، تعداد قراردادهای دارای بند تعدیل.</p>	<p>نوسانات نرخ ارز و بی‌ثباتی قیمت‌ها:</p> <p>وضعیت و پیامدها: افزایش ریسک در قراردادهای تأثیر مستقیم بر قیمت تمام‌شده و سرمایه‌گذاری</p>
<p>پیشنهادات اجرایی:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ الزام به «قانون پرداخت به‌موقع» در قراردادهای دولتی و پیمان‌های بزرگ. ▪ ترویج و تسهیل فکتورینگ و اوراق وصول مطالبات. ▪ ایجاد سازوکار تضمین پرداخت (حساب سپرده امانی، وثیقه‌گذاری دولتی برای پروژه‌های بزرگ). <p>شاخص‌های سنجش: دوره وصول مطالبات (DSO) درصد مطالبات معوق بیش از ۹۰ روز.</p>	<p>مشکلات مطالبات معوق</p> <p>وضعیت و پیامدها: فشار بر نقدینگی تولیدکنندگان و افزایش هزینه مالی.</p>
<p>پیشنهادات اجرایی:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ تنوع‌بخشی به بازارهای صادراتی و گسترش تعامل با کشورهای بانکی که روابط بانکی و تجاری پایدارتری دارند. ▪ استفاده از بیمه‌های ریسک سیاسی و صادراتی. ▪ توسعه دیپلماسی اقتصادی در سطوح منطقه‌ای. <p>شاخص‌های سنجش: سهم صادرات به بازارهای جدید، درصد کاهش وابستگی به یک بازار مشخص.</p>	<p>مشکلات ناشی از جنگ و شرایط سیاسی-اقتصادی</p> <p>وضعیت و پیامدها: ریسک بازارهای صادراتی، اختلال در زنجیره تأمین بین‌المللی، افزایش هزینه انتقال پول.</p>
<p>پیشنهادات اجرایی:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ راه‌اندازی «پنجره واحد صنعتی-تجاری» الکترونیک برای مجوزها و استعلامات. ▪ حذف یا ادغام مجوزهای تکراری، تعیین ضرب‌الاجل قانونی برای پاسخ‌دهی دستگاه‌ها. ▪ بازننگری و ساده‌سازی فرایندهای گمرکی و استاندارد. <p>شاخص‌های سنجش: میانگین زمان صدور مجوزها، تعداد مجوزهای حذف‌شده، زمان ترخیص کالا.</p>	<p>مشکلات زیرساختی و بروکراسی اداری</p> <p>وضعیت و پیامدها: افزایش زمان ورود به بازار، هزینه‌های اداری و عدم شفافیت.</p>

راهکارهای پیشنهادی	موانع و مشکلات
<p>پیشنهادات اجرایی:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ طراحی و اجرای برنامه‌های آموزش مهارتی ویژه صنعت ماشین‌سازی (با مشارکت مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای، دانشگاه‌ها و تشکلهای (مشوق‌های مالیاتی یا یارانه‌ای برای شرکت‌هایی که دوره‌های کارآموزی و استخدام فارغ‌التحصیلان را فراهم می‌کنند). ▪ برنامه‌های بازگشت متخصصان (incentives) و ایجاد بانک متخصصان برای بازارهای صادراتی. <p>شاخص‌های سنجش: نرخ اشتغال در بخش صنعتی ماهر، نرخ گردش شغلی (turnover) تعداد شرکت‌کنندگان در دوره‌های آموزشی تخصصی.</p>	<p>مشکلات نیروی انسانی و اجتماعی وضعیت و پیامدها: کمبود نیروی ماهر، بی‌انگیزگی نیروی انسانی، افزایش هزینه جذب و جبران تخصص‌ها، خروج متخصصان.</p>
انجمن سازندگان تجهیزات صنعت نفت	
<p>افزایش میزان تولید برق:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ توسعه و حمایت از ایجاد نیروگاه‌های انرژی نو و تجدیدپذیر. ▪ جذب سرمایه‌گذاری خارجی در ایجاد نیروگاه‌های خورشیدی با کشورهای دارای موافقتنامه‌های تجاری. ▪ اقدامات بهینه در افزایش بهره‌وری نیروگاه‌های حرارتی موجود و اصلاح مکانیزم‌ها و سیستم‌ها با فناوری جدید. ▪ بکارگیری توان شرکت‌های دانش بنیان در تأمین تجهیزات فناوریانه نیروگاه‌های کشور و کمک به بازسازی آنها. ▪ اقدامات مهندسی در جهت رفع و کاهش تلفات شبکه و اصلاح فوری نقاط بحرانی در شبکه انتقال نیرو. ▪ تعریف صحیح و حمایتی از مدل تأمین برق مورد نیاز خود توسط شهرک‌های صنعتی هم از طریق سرمایه‌گذاری در تولید برق خورشیدی و هم سرمایه‌گذاری در تولید برق به وسیله ژنراتور با تأمین سوخت مورد نیاز و استقلال شهرک‌های صنعتی از برق سراسری. ▪ تأمین برق ساختمان‌های بلند با سرمایه‌گذاری اولیه در طرح و مجوز ساختمان با استفاده از پنل‌های خورشیدی در بام و یا نصب ژنراتورهای مناسب برای واحدهای صنفی و پاساژها. <p>مدیریت مصرف برق:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ اجتناب از فشار مضاعف به مصرف‌کنندگان برق به‌خصوص واحدهای مسکونی، راه‌حل در اصلاح ابزار، وسایل و لوازمی است که در اختیار مردم قرار می‌گیرد. شامل ساخت و تأمین تجهیزات برقی کم مصرف، ارائه و اجرای الگوی هوشمندانه اینترنت اشیا در واحدهای مسکونی تنظیم دمای سرمایی و گرمایی مناسب و مهمتر از همه آموزش بهره‌برداری صحیح از برق در سنین کودکی در دبستان و نوجوانی در دبیرستان. 	<p>قطعی برق و ناترازی انرژی</p>

راهکارهای پیشنهادی	موانع و مشکلات
<ul style="list-style-type: none"> ▪ تعریف نظام پرداخت مشخص در قراردادهای متناسب با درصد پیشرفت پروژه با ارزیابی فعالیت انجام شده. ▪ پرداخت تسهیلات مالی توسط بانکها و کاهش فرآیند بروکراسی و تضامین و تسریع اقدام. ▪ عدم جواز ورود بانکها به فعالیتهای اقتصادی و بنگاه داری و انجام وظیفه اصلی خود و عدم تخریب فضای اقتصادی کشور. ▪ ایفای نقش اصلی بانکها در جهت ایجاد آرامش فضای اقتصادی و کمک به تولید و خروج از سفته بازی و بازار دلالی. ▪ اصلاح ساختار سازمانها و نهادهای غیرکارآمد که عملاً هیچ نقشی در جلوگیری از افول اقتصاد کشور ندارند و تبدیل آنها به سازمانهای کاربردی کوچک، چابک و نتیجه‌گرا. ▪ با توجه به دولتی بودن اکثر کارفرمایان، انجام تهاوتر هزینه‌های پرداختی به تولیدکنندگان بابت بیمه، مالیات، تأمین اجتماعی و ... از طریق کارفرمایان. ▪ تشکیل صندوق سرمایه‌گذاری تولید با مشارکت دولت (۲۰٪) صندوق توسعه ملی (۲۰٪) و بخش خصوصی (۶۰٪) جهت حمایت از تولید داخل، صادرات. ▪ استمهال بدهی‌های بانکی تولیدکنندگان. ▪ تعریف و اجرای LC ریالی در قراردادهای حذف ضمانتنامه‌های بانکی. 	<p>کمبود نقدینگی و مشکلات مالی</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ تعیین شفاف مصادیق مصارف ارزی، با توجه به نامشخص بودن مصارف ارزی، که باعث شده مسیر تخصیص ارز انحراف‌های زیادی داشته‌باشد. ▪ با توجه به محدودیت منابع، اولویت‌بندی ردیف اختصاص ارز ضروری است. ▪ اختصاص ارز صرفاً به مصارف ضروری مانند تأمین مواد اولیه تولید، سرمایه‌گذاری‌های ملی، بیماران لاعلاج در داخل و اقلام اساسی. ▪ عدم تخصیص ارز به موارد غیرضروری مثل واردات اشیاء لوکس، لوازم خانگی، خودرو، لوازم آرایش، سنگ قبر، بیل، حیوانات نایاب باربر. ▪ توجه و حمایت از واردات مورد نیاز کشور بدون انتقال ارز. ▪ حمایت و پشتیبانی از ورود ارز به داخل کشور و ساده‌سازی فرآیند آن. ▪ کاهش سیکل‌های اداری موجود در تخصیص و تحویل ارز. ▪ حذف سیاست‌های ارزی مثل ارز پاشی و توزیع همگانی با کارت ملی ▪ جلوگیری از خرید و فروش عادی ارز در محیط‌های ممنوع و قاچاق که مطابق قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز جرم است ولی عملاً هیچ اقدامی در مقابل آن صورت نمی‌گیرد. ▪ با توجه به فرآیند طولانی و بررسی‌های چند لایه در تصویب طرح‌های ملی، اختصاص ردیف ارز مورد نیاز در طرح‌های ملی از ابتدا دیده شود و تولیدکنندگان در طرح‌های ملی با خیالی آسوده از این ردیف ارزی استفاده نمایند. 	<p>عدم تخصیص یا تاخیر در تخصیص ارز</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ حذف واسطه‌ها و دلالان مواد اولیه. ▪ تحویل مستقیم مواد اولیه داخلی به تولیدکنندگان (از کارخانه به کارخانه). ▪ اجرای کامل قانون مبارزه با گرانی و احتکار و اقدامات روشن و اثرگذار با احتکار مواد اولیه. 	<p>کمبود و گرانی مواد اولیه</p>

راهکارهای پیشنهادی	موانع و مشکلات
<ul style="list-style-type: none"> ▪ رکود بازار ناشی از اثرات تورمی اقتصاد ناکارآمد است که بجای سوق دادن منابع مالی به سمت تولید، گرایش سرمایه به سمت فعالیت‌های مجازی، خرید و فروش و واسطه‌گری هدایت شده. ▪ هدایت سرمایه بانک‌ها و سرمایه‌های سرگردان به سمت تولید و سودآوری اطمینان‌بخش برای سرمایه‌گذاران. 	<p>رکود بازار و کاهش تقاضا با سفارش</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ عدم مسئولیت‌پذیری متولیان اقتصادی کشور در جلوگیری از نوسانات نرخ ارز ▪ جلوگیری از تبلیغات منفی از تأثیرگذاری رویدادهای سیاسی بر نرخ ارز. ▪ پس از چهل و هفت سال و طرح سیاست راهبردی کاهش وابستگی به دلار، در عمل و واقعیت نشان داده شده که این راهبرد شکست خورده و هیچ جایگزین اثربخشی برای آن وجود ندارد، استفاده از طرح‌های موازی اثرگذار. ▪ استفاده از روش‌های سنتی تهاتر کالا به کالا، تجارت با ارزهای محلی و خریدهای انحصاری. ▪ جلوگیری از اظهارنظرهای بی فایده و غیرکارشناسی مسئولان اقتصادی که علاوه بر آنکه اثر کاهشی در نوسانات و بهبود مؤلفه‌های اقتصادی ندارد، بلکه باعث تشدید تنش‌ها و تأثیر منفی بر بازار می‌گردد. ▪ واگذاری کامل قیمت‌گذاری و کنترل قیمت‌ها به اتحادیه‌های صنفی و جوابگو کردن آنها در مقابل دستگاه‌های نظارتی. ▪ عدم ورود دولت به نرخ‌گذاری خدمات و کالا و انجام صرفاً مسئولیت نظارت و هدایت. ▪ حذف سازمان‌های بی فایده و مضر در اقتصاد کشور ▪ حذف سیاست‌های دو یا چند نرخي جهت سامان دادن به اصل تک نرخي شدن و حذف رانت‌ها و سوء استفاده‌ها. ▪ لزوم تغییرات جدی در سیاست‌های ارزی بطوری که سیاست‌های بانک مرکزی بایستی اصلاح شود و تخصیص ارز باید همراهی بیشتری با بخش خصوصی داشته باشد. تفکیک وظایف به صورت: سیاست‌های پول و ارزی بر عهده بانک مرکزی و کاهش کسری بودجه، مدیریت هزینه، افزایش درآمد و امور گمرکی و مالیاتی بعهده وزارت اقتصاد. 	<p>نوسانات نرخ ارز و بی ثباتی قیمت‌ها</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ تأمین مالی پروژه‌ها توسط کارفرمایان از محل فروش کالای خود. ▪ تنظیم رژیم پرداخت مطالبات معوق جهت برنامه‌ریزی تولیدکنندگان برای انجام امور جاری خود. ▪ پرداخت تهاتری هزینه‌های بیمه و مالیات، تأمین اجتماعی و هزینه‌های دولتی تولیدکنندگان توسط کارفرمایان. 	<p>مشکلات مطالبات معوق</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ تهیه الگوی متناسب با شرایط بحرانی مانند جنگ، زلزله و سیل و اتفاقات غیرقابل پیش‌بینی. ▪ تمرکز زدایی پایتخت از تهران، انتقال وزارتخانه‌ها به مراکز استان‌های دیگر مثل وزارت نفت در خوزستان، وزارت کشاورزی در سیستان و بلوچستان، وزارت اقتصاد در اصفهان، وزارت آموزش و پرورش و گردشگری در استان فارس، وزارت نیرو در استان لرستان و ... 	<p>مشکلات ناشی از جنگ و شرایط سیاسی و اقتصادی</p>

راهکارهای پیشنهادی	موانع و مشکلات
<ul style="list-style-type: none"> ▪ بازرنگری اساسی ساختار دولت و حاکمیت با حذف واحدهای غیر ضروری و بی‌فایده و حتی مضر در روند اجرای فعالیت‌ها. ▪ کاهش فرآیند انجام امور و تعریف فلوجارت مراحل کار با ایجاد دسترسی عمومی. ▪ حذف تغییرات متعدد و ابلاغ بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های مرتبط با صادرات و واردات و برنامه‌ریزی اعتبار حداقل یکساله مقررات جهت امکان ثبات و آرامش در اجرای فعالیت‌های تولیدی. ▪ کاهش و ساده‌سازی فرآیند پیچیده گمرک از زمان ورود کالا تا ترخیص، خواب کالا، هزینه‌های گزاف انبارداری و ... و اطلاع رسانی فرآیند و مدارک لازم از قبل. ▪ هماهنگی صدور بخشنامه‌ها و مقررات جدید با اتاق‌های بازرگانی و تشکل‌ها و ... ▪ کاهش سامانه‌های متعدد و سردرگمی تولیدکنندگان در ورود و ثبت اطلاعات مشابه و تشکیل یک سامانه جامع. ▪ استفاده حداکثری از ظرفیت تشکل‌ها در انجام امور و کاهش بروکراسی و حذف با کوچک کردن سازمان‌های موازی و زائد. 	<p>مشکلات زیرساختی و بروکراسی اداری</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ در نظر گرفتن شرایط مناسب برای جذب نخبگان و جلوگیری از مهاجرت نیروهای توانمند. ▪ ایجاد نشاط در بین جامعه، نیروی انسانی و تشکل‌ها، با در نظر گرفتن برنامه‌های مناسب و بسته‌های حمایتی و تشویقی. ▪ با توجه به تغییر نگرش نسل Z، ضرورت تقویت هنرستان‌های فنی، دوره‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای و تربیت تکنسین‌های ماهر و متخصص. ▪ توسعه جذب نیروی انسانی نخبه به صورت سرباز و بکارگیری نیروی متخصص در جایگاه خود در زمان خدمت سربازی. ▪ ایجاد شرایط اعطای بورس تحصیلی برای محصلین ارشد. 	<p>مشکلات نیرو انسانی و اجتماعی</p>
انجمن صادرکنندگان روده ایران	
<p>لازم است بخش کشاورزی (از جمله صادرات امحاو احشام) از معافیت‌های لازم در برگشت ارز برخوردار شوند.</p>	<p>نحوه بازگشت ارز با توجه به اینکه تأمین نهاده‌ها با قیمت ارز آزاد انجام می‌پذیرد و از طرفی اعضا هیچ‌گونه یارانه حمایتی در بحث انرژی یا نهاده‌ها دریافت نمی‌نمایند، بابت برگشت ارز با توجه به تحریم‌ها و با نرخ پایین‌تر دچار زیان شده و ناتوان در رفع تعهد می‌باشند. به همین دلیل در سال ۱۴۰۳ و ۱۴۰۴ پنج واحد ورشکسته و از فعالیت بازمانده‌اند.</p>
<p>لازم است با طرح استفساریه و صدور بخشنامه، معافیت این کالا بصورت دقیق اعلام تا از ابهام مالیات خارج شود.</p>	<p>معافیت از پرداخت مالیات بر ارزش افزوده برابر ابهام در قانون دائمی ارزش افزوده علیرغم قید معافیت امحا و احشام از پرداخت مالیات ارزش افزوده، متاسفانه سازمان مبالغ هنگفتی بابت ارزش افزوده روده از کشتارگاه‌ها اخذ که موجب افزایش قیمت سرسام آور نهاده‌ها گردیده بطوریکه زنجیره تأمین مواد اولیه را با مشکل شدید روبرو ساخته‌است.</p>

راهکارهای پیشنهادی	موانع و مشکلات
<p>انجمن تولیدکنندگان اتانول ایران</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ کمک بلاعوض به صنایع برای خرید ژنراتور. ▪ تخصیص سهمیه گازوئیل و سوخت برای ژنراتورها و تسهیل در روند اداری مربوطه. ▪ راهاندازی نیروگاههای سیکل ترکیبی یا خورشیدی در شهرکهای صنعتی. ▪ شناسایی و حذف واحدهای استخراج رمزارز. ▪ حذف صادرات برق به کشورهای همسایه نظیر عراق و ... ▪ شناسایی واحدهای پرمصرف از نظر برق و انرژی و احداث مجتمعهای تولید آب، برق و بخار به صورت اختصاصی برای این صنایع. ▪ به روز رسانی و بهینه سازی مصارف انرژی از طریق به کارگیری تکنولوژی روز و تجهیزات جدید با مصرف انرژی کم. 	<p>قطعی برق و ناترازی انرژی</p>
<p>لزوم بازنگری جدی در قوانین مربوطه می باشد.</p>	<p>رکود بازار و کاهش تقاضا یا سفارش یکی از مسائل اصلی در صنعت اتانول مساله صدور مجوزهای بی رویه برای احداث و راهاندازی واحد تولید اتانول بدون در نظر گرفتن شرایط مواد اولیه، بازار مصرف، محیط زیست و ... می باشد، که این امر با توجه به شرایط کنونی کشور و کاهش صادرات، باعث تعطیلی بخش زیادی از ظرفیت نصب شده کشور در این صنعت بوده است.</p>
<p>یکی از مواردی که می بایست در تدوین و اجرای قوانین و ضوابط در نظر گرفته شود کاهش بروکراسی اداری در دستگاههای دولتی می باشد تا تولیدکنندگانی که در این شرایط سخت در حال تولید می باشند بتوانند با تمام توان و تمرکز به فعالیت خود ادامه دهند.</p>	<p>مشکلات زیرساختی و بروکراسی اداری</p>
<p>دولت می بایست با توزیع عادلانه امکانات رفاهی و ثروت در کشور و رسیدگی به شهرها و روستاهای کوچک، مانع از مهاجرت به شهرهای بزرگ شود.</p>	<p>مشکلات نیروی انسانی و اجتماعی</p>
<p>ناشی از شرایط کلی حاکم بر کشور و قفل بودن روابط خارجی و تجارت بین المللی می باشد که راهکار اصلی آن در اختیار حاکمیت بوده و می بایست برای برون رفت از این شرایط چاره ای بیاندیشند.</p>	<p>طیف وسیعی از مشکلات مالی، تورم، افزایش نرخ ارز، کمبود مواد اولیه و ...</p>
<p>سندیکای صاحبان صنایع داروهای انسانی</p>	
<p>برنامه ریزی تأمین برق ویژه صنایع دارویی، معافیت از خاموشی در خطوط حیاتی، حمایت از نصب مولدهای اختصاصی، تهاتر انرژی با کشورهای همسایه.</p>	<p>قطعی برق و ناترازی انرژی پیامدها: توقف خطوط تولید حساس، افزایش ضایعات و هزینه تولید</p>
<p>ایجاد خط اعتباری و تسهیلات ویژه دارویی، پرداخت سریع مطالبات بیمه ها و مراکز دولتی، گسترش فاکتورینگ، تهاتر بدهی های دولت با اسناد خزانه.</p>	<p>کمبود نقدینگی و مشکلات مالی پیامدها: کاهش ظرفیت خرید مواد، تأخیر در تأمین، رکود در سفارشات</p>
<p>تسریع تخصیص ارز دارویی ایجاد سهمیه ارزی مستمر برای شرکت های تولیدکننده و ورود بدون انتقال ارز.</p>	<p>عدم تخصیص یا تأخیر در تخصیص ارز پیامدها: تأخیر در واردات مواد حیاتی، افزایش قیمت تمام شده</p>

راهکارهای پیشنهادی	موانع و مشکلات
کاهش موقت تعرفه واردات، تأمین گروهی مواد اولیه توسط سندیکا، حمایت از تولید داخلی مواد مؤثره و ورود بدون انتقال ارز.	کمبود و گرانی مواد اولیه پیامدها: افزایش شدید هزینه تولید، فشار قیمتی بر بازار دارو
سیاست قیمت‌گذاری پایدار، حمایت از صادرات دارو، تسهیل بازپرداخت تسهیلات بانکی.	رکورد بازار و کاهش تقاضا یا سفارش پیامدها: کاهش تقاضا در بازار داخلی، رشد موجودی انبار و فشار نقدینگی
تعیین نرخ مرجع ثابت برای مواد اولیه دارویی، امکان پیش خرید ارزی، تسهیل انتقال ارز صادراتی و شناور شدن قیمت دارو.	نوسانات نرخ ارز و بی ثباتی قیمت‌ها پیامدها: بی ثباتی هزینه‌ها، عدم امکان برنامه‌ریزی قیمت فروش
تسویه سریع مطالبات از طریق اوراق تهاتر یا بودجه اختصاصی سلامت.	مشکلات مطالبات معوق پیامدها: قفل شدن منابع مالی شرکت‌ها، کاهش سرمایه در گردش
استفاده از مسیرهای جایگزین (کشورهای واسط)، بیمه حمل و نقل ویژه دارو، مذاکره با خطوط هوایی و دریایی منطقه‌ای.	مشکلات ناشی از جنگ و شرایط سیاسی-اقتصادی پیامدها: افزایش هزینه حمل، تأخیر در واردات مواد، محدودیت مسیرهای ترانزیت
ایجاد پنجره واحد مجوزهای دارویی، دیجیتالی‌سازی فرآیندهای صدور مجوز.	مشکلات زیر ساختی و بروکراسی اداری پیامدها: طولانی شدن فرآیند صدور مجوز تولید و ترخیص
برگزاری دوره‌های مهارت‌افزایی مشترک با دانشگاه‌ها، اصلاح نظام دستمزد و مشوق‌های نگهداشت نیرو.	مشکلات نیروی انسانی و اجتماعی پیامدها: کمبود نیروی ماهر در QC، فرمولاسیون و کنترل تولید
انجمن صنفی کارفرمایی مهندسين پليمير و شيمي ايران	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ تخصیص هدفمند برق به صنایع اولویت‌دار. ▪ ایجاد سازوکار خرید بلندمدت برق از بورس با نرخ ترجیحی به منظور کاهش نوسانات قیمتی و اطمینان از تأمین پایدار انرژی. ▪ بهبود بهره‌وری انرژی در خطوط تولید از طریق نوسازی تجهیزات، سیستم‌های مدیریت انرژی و کاهش بار پیک مصرف. ▪ تنظیم برنامه تولید براساس پیش‌آگهی خاموشی‌ها، همکاری نزدیک‌تر میان شرکت‌های برق منطقه‌ای و صنایع برای اعلام دقیق برنامه‌های قطع برق. 	محدودیت تأمین برق و ناترازی انرژی پیامدها: تضعیف جایگاه رقابتی تولیدکنندگان داخلی در بازار، کاهش شدید تولید و توقف مکرر خطوط تولید در زمان قطعی برق
<ul style="list-style-type: none"> ▪ در سطح سیاست‌گذاری کلان: تدوین بسته حمایتی برای جبران هزینه‌های انرژی صنایع حیاتی. ▪ تشکیل کارگروه مشترک انرژی و صنعت با مشارکت وزارت نیرو، تشکل‌ها و اتاق بازرگانی ایران. ▪ در سطح بنگاه‌ها: سرمایه‌گذاری در نیروگاه‌های مقیاس کوچک و انرژی تجدیدپذیر (Distributed Generation) با تسهیلات بانکی و معافیت مالیاتی برای نیروگاه‌های خورشیدی یا هیبریدی در محل کارخانه‌ها. 	افزایش هزینه تولید استفاده از ژنراتور و خرید برق از بورس انرژی موجب افزایش قابل توجه بهای تمام شده تولید تأیر شده‌است. کاهش عرضه در بازار

راهکارهای پیشنهادی	موانع و مشکلات
	<p>کمبود موجودی مواد اولیه</p> <p>اختلال در برنامه‌ریزی تأمین و انبارداری</p> <p>چالش تکمیل و توسعه و راه‌اندازی برخی فناوری‌ها به دلیل محدودیت ارتباط و تبادلات با کشورهای صادرکننده این فناوری‌ها.</p> <p>سرعت گرفتن مهاجرت نیروهای متخصص و ماهر به سایر کشورها و چالش حفظ و نگهداشت به دلیل نااطمینانی‌ها موجود در فضای کسب و کار.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ■ گواهی صرفه‌جویی انرژی به عنوان ابزار مالی-تشویقی ■ ایجاد امکان تبدیل متقابل گواهی‌های صرفه‌جویی برق به گاز و بالعکس برای تشویق طرح‌های تولید برق تجدیدپذیر ■ تعیین ضریب تبدیل استاندارد با توجه به بازدهی متوسط نیروگاه‌های کشور ■ امکان انتخاب برای سرمایه‌گذار: شرکت‌هایی که طرح‌های صرفه‌جویی را اجرا می‌کنند، حق انتخاب داشته باشند که گواهی صرفه‌جویی خود را براساس حامل انرژی صرفه‌جویی شده دریافت کرده یا با اعمال ضریب تبدیل، آن را به گواهی معادل دیگر تبدیل نمایند. 	<p>ناترازی برق و انرژی</p>
<p>انجمن ملی صنایع پلیمر ایران</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ■ در زنجیره ارزش محصولات پتروشیمی، تأمین پایدار و مستمر مواد اولیه با قیمت رقابتی، مهمترین رکن توسعه و تداوم تولید است. ■ ایجاد شاخص برای پایش نوسانات و قطعی برق در شهرک‌های صنعتی تا تأثیر تغییرات عرضه انرژی بر صنایع مختلف، به‌ویژه صنایع پلیمری، به‌صورت مستمر رصد شود. 	<p>وقفه در عرضه یا تأمین مواد اولیه</p> <p>- منجر به افزایش محسوس قیمت‌ها و بروز اختلال در فرآیند تولید</p>
<p>تولید آمار و شاخص‌های مرتبط با میزان تقاضا و سفارش به تفکیک محصولات عمده تولیدی به‌منظور برآورد وضعیت تولید و پیش‌بینی رونق یا رکود صنعتی تا تصویری دقیق‌تر از وضعیت بازار و تولید ارائه شود.</p>	<p>نبود آمار مرتبط با تقاضا و سفارشات</p>
<p>ضروری است یک نرخ شاخص ارز با تعریفی مشخص و مورد تأیید اتاق بازرگانی تعیین گردد تا مبنای تحلیل‌های اقتصادی و صنعتی قرار گیرد.</p>	<p>اثرگذاری مستقیم نوسانات نرخ ارز بر هزینه‌های تولید</p>
<p>در زمینه مطالبات معوق و شرایط پرداخت واحدهای اقتصادی لازم است آمارهای مربوط به چک‌های برگشتی و ترازهای پرداخت که توسط بانک مرکزی منتشر می‌شود، به‌صورت شفاف و قابل دسترس اطلاع‌رسانی گردد.</p>	<p>مطالبات معوق و چک‌های برگشتی</p>
<p>شرکت خمیرمایه الکل رازی</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ■ بازگرداندن به نرخ تعرفه اولیه (ابتدا از ۱,۳ به ۳,۷ افزایش داشت و پس از شکایت در نهایت به ۱,۹۵ تعدیل یافته) که صادرکننده به دلیل این تفاوت می‌بایست ارز آزاد از بازار تهیه و رفع تعهد نمایند. 	<p>افزایش سه برابری نرخ تعرفه</p> <p>- کاهش و قطع صادرات و در پی آن کاهش تولید</p> <p>- ایجاد بدهی و تعهدات ارزی به ارزش تفاوت</p> <p>نرخ تعرفه وضع شده و اینویس</p> <p>- حذف معافیت‌های صادراتی به دلیل عدم رفع تعهد ارزی</p>